

Baptria

Vol. 28 2003 N:o 1

Suomen Perhostutkijain Seura ry
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf

Baptria

Kannen
kuva/
Cover Photo:
Kimmo Silvonen

**Cucullia
gnaphalii**
(Kuvattu
kasvatus-
olosuhteissa)

Baptria

Julkaisija – Utgivare
Suomen Perhostukijain Seura ry
Lepidopterologiska
Sällskapet i Finland rf

Lehti postitetaan Suomen Perhostukijain Seuran
jäsenille. Osoitteenmuutokset seuran toimistoon.

Ilmestyminen – Utkommer

No	ilmesty	Artikkelin viimeinen jättöaika	Tiedotusten viimeinen jättöaika
1	helmikuu	10.12.	8.1.
2	huhtikuu	10.2.	8.3.
3	kesäkuu	10.4.	8.5.
4	lokakuu	31.8.	22.9.

Ilmoitukset – Annonser

Takasivu

1/1 sivu – sida	250 euroa
1/2 sivu – sida	150 euroa
1/4 sivu – sida	80 euroa

Paino – Tryckeri,
F.G.Lönnberg, Helsinki 2003
Layout: Esko Tuomisto

BAPTRIAN TOIMITUS

Päätöimittäjä:

Jere Salminen, Kaakkoispolku 2 G 34, 06400 Porvoo,
puh. 050-363 7963,

e-mail: baptria@perhostukijainseura.fi

Toimitussihteeri (ja rysän pohjalta-palsta):

Mauri Peltokangas, Metsänhoitajankuja 5 C 22,
01370 Vantaa, puh. 041-573 5543,
e-mail: mauri.peltokangas@smileshine.fi

Toimittaja: **Esko Tuomisto**, Ilkantie 13, 01400

Vantaa, puh. 0400-906 060, e-mail: esko@neodes.pp.fi

Kuvatoimittaja: Jari Flinck, Hiihtomäentie 37 B 16,
00800 Helsinki, puh. 040-559 7146,
e-mail: jari.flinck@pp.inet.fi

Tieteellinen toimittaja: **Lauri Kaila**,

Luonnontieteellinen Keskusmuseo, Hyönteisosasto,
PL 17, 00014 Helsinki,
e-mail: lauri.kaila@helsinki.fi

Erikaisnumeroiden toimittaja: **Marko Nieminen**,

Pullerikinahde 10 K 26, 33710 Tampere,
puh. 03-363 0902, e-mail: marko.nieminen@helsinki.fi

Ruotsinnokset: **Magnus Östman**

Finlands Natur, Nylandsgatan 24 A, 00120 Helsingfors,
tel. 09-6122 2923, 040-768 5526, fax. 09-6122 2910,
e-mail: magnus.ostman@naturochmiljo.fi

Suomen Perhostukijain Seura ry

Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf

Toimisto

Mannerheimintie 146, 00270 Helsinki,
avoinna ma ja ke: 10-16 (kesällä 10-14), ti ja to 10-18 (kesällä 12-18)
puh. 09-477 2310, fax. 09-477 2311

Pankkiyhteys – Bankförbindelse Sampo 800019-268583

Hallitus - Styrelse:

Puheenjohtaja - Ordförande

Antti Aalto, Anttilantie 10, 05840 Hyvinkää, puh. 019-433 885 k, 019-45 871 t,
019-338 231 kesäas., e-mail: anaaalto@hotmail.com

Varapuheenjohtaja - Viceordförande

Vesa Lepistö, Stadsvikintie 82, 01150 Söderkulla, puh. 09-272 8778 k,
09-6151 8206 t, e-mail: vesa.lepisto@rastor.fi

Taloudenhoitaja - Ekonom

Timo Ranki, Bredantie 8 B 11, 02700 Kauniainen, puh. 050-551 3838,
e-mail: timo.ranki@evli.com

Muut hallituksen jäsenet:

Lassi Jalonen, Isonmastontie 2 as 1, 00980 Helsinki,
puh. 040-557 3000, e-mail: northern@sgic.fi

Risto Martikainen, Hallituskatu 23 A 12, 33200 Tampere, puh. 03-222 1816,
03-389 9199 t, 03-538 4084 kesäas., e-mail: viestipaino@viestipaino.fi

Mauri Peltokangas, Metsänhoitajankuja 5 C 22, 01370 Vantaa,
puh. 041-573 5543, e-mail: mauri.peltokangas@smileshine.fi

Pekka R. Sundell, Suntionpolku 80, 00370 Helsinki,

puh. 09-62274040 t, 0400-783 355,
e-mail: pekka.sundell@faunatica.fi

Kari Vaalamo, Nuottatie 5 B 3, 02230 Espoo, puh. 09-884 0590 k,
e-mail: kari.vaalamo@faunatica.fi

Muut virkailijat - Övriga funktionärer

Sihteeri - Sekreterare

Markus Lindberg, Meritullinkatu 15 D 45, 00170 Helsinki,
puh. 09-135 6123 k, 02-215 4247 t, 040-701 9891, e-mail: markus.lindberg@abo.fi

Toiminnanohjaaja - Verksamhetsledare

Jari Kaitila, Kannuskuja 8 D 37, 01200 Vantaa, puh. 050-586 8531,
e-mail: jari.kaitila@perhostukijainseura.fi

Toimistos sihteeri

Marian Gokkonen

Kirjastonhoitaja - Bibliotekarie

Ari Uusimäki, Eskolantie 16 B 18, 00720 Helsinki, puh. 050-380 7199

www-sivujen ylläpito

Tero Piirainen, Kaarilahdenkuja 11, 33700 Tampere, puh. 03-318 1399,
e-mail: tero.piirainen@nokia.com

Toimikunnat – Utskott

Tiedonannot: Jari Kaitila, Jaakko Kullberg, Marko Mutanen, Jorma Wettenhovi

Taloustoimikunta: Timo Ranki (pj), Mikael Englund, Jaakko Karvonen,
Risto Martikainen.

Suojelutoimikunta: Pekka Sundell (pj), Olavi Blomster (siht.), Matti Ahola,
Juhani Itämies, Jari Kaitila, Jaakko Kullberg, Heikki Kronholm, Reima Leinonen,
Marko Nieminen, Mika Pajari, Juha Pöyry, Ari Uusimäki, Panu Välimäki,
Magnus Östman.

Havaintotoimikunta: Kari Nupponen (pj), Teemu Klemetti (siht), Jari Kaitila,
Jaakko Kullberg, Marko Mutanen.

Eettinen toimikunta:

Vesa Lepistö (pj), Erkki Franssila, Jyrki Lehto, Markus Lindberg, Karl-Erik Lundsten.

Baptria

P Ä Ä K I R J O I T U S

Baptria tehdään nyt itse

Uudet tuulet tuovat aina mukanaan muutoksia ja yllätyksiä. Ei pelkästään perhosmaailmassa, jossa sopivat tuulet aiheuttavat joskus jopa rynnäköitä rannoille sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan myös lehden toimituksen tekemisissä. Viime syksyn aikana Baptrian tiimoilta monia asioita mietittiin uudelleen. Apujoukkojen avustamana toimituskunnassa ja Seuran hallituksessa mietittiin jäsenistön tarpeita ja toiveita jäsenlehtemme suhteen sekä pyrittiin löytämään palasia palapeliin, josta Baptria rakennetaan. Monta uutta palasta löysimmekin, joskin samalla joistain vanhoista jouduttiin myös luopumaan.

Baptrian ulkoasussa olennaisin muutos on lehden muuttuminen kokonaan neliväriseksi, mikä mahdollistaa aiempaa huomattavasti suuremman värikuvamäärän julkaisemisen. Neliväripainatuksessa kuvia voidaan myös käyttää joustavammin, ja näin kirjoittajilla on paremmat mahdollisuudet värittää ja havainnollistaa juttuja kuvilla esimerkiksi perhosten habituksesta ja biotoopeista sekä harrastusvälineistä ja -tilanteista.

Merkittäviä muutoksia olivat myös paperilaadun muuttaminen paksummaksi ja hieman kiiltävämmäksi sekä kansimateriaalin muuttuminen kartongista samaksi paperiksi kuin muu lehti. Tästä huo-

limatta lehden painokustannukset pysyvät entisellä tasolla.

Myös Baptrian toimittamiseen löydettiin uusia palasia, joiden myötä lehden toimittamistapaan voitiin tehdä muutoksia. Nyt myös kuvien ja tiedostojen käsittely sekä lehden taitto suoritetaan toimituksessa ja painoon toimitetaan painovalmis lehden tiedosto. Aiemmin valtaosa tästä työstä on tehty painossa.

Näillä mielestämme aiempaa paremmilla eväillä olemme työstämässä Baptriaa, jonka toivomme kehittyvän edelleen monipuolisemmaksi ja laajemmin koko jäsenistöä kiinnostavaksi lehdeksi. Tavoitteenamme on, että jokaisesta numerosta löytyisi mielenkiintoisia hetkiä niin tieteellisessä mielessä kuin myös asiaa ja tarinoita harrastajien arjesta. Toivottavasti nämä uudet eväät inspiroivat yhä laajemman joukon tarttumaan kynään ja kertomaan tiedoistaan, havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Lopuksi on aika kiittää kaikkia väistyviä palasia ja aivan erityisesti pitkäaikaista ja luotettavaa yhteistyökumppaniamme ja painotaloamme Viestipainoa.

Baptrian toimitus ja
SPS:n toiminnanohjaaja
Jari Kaitila

Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 2002 tulokset

Auroraperhosta (*Anthocharis cardamines*) ilmoitettiin yli 3 000 yksilöä. Kokonaisyksilömäärän perusteella laji on Suomen 25. runsain päiväperhonen. Kuva: Juha Jantunen.

KIMMO SAARINEN

Kirjoittajan osoite – Author's address:

Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutti, Lääkäritie 15, FIN-55330 Tiuruniemi.

Sähköposti: all.env@inst.inet.fi

The National Butterfly Recording Scheme in Finland (NAFI): results in 2002

The data of NAFI, started in 1991, is based on Finnish uniform 27°E grid, 10x10 km quadrats. In 2002, records of 195 amateur and professional lepidopterists covered 100 species and 270 510 specimens from 423 quadrats (black dots in Fig. 1). The total number of butterflies per observation day has increased since 1997 (Fig. 2) and was now considerably higher (39) than on average (31). However, only 42 % of the species had higher abundances in 2002 compared to their annual averages (Table 2). As regards the common species, *Nymphalis io*, *Nymphalis urticae*, *Ochlodes sylvanus* and *Coenonympha glycerion*, in particular, appeared in large numbers. Correspondingly, *Limenitis populi*, *Hipparchia semele*, *Issoria lathonia* and *Apatura iris* were the most abundant ones of the scarcer species. *Celastrina argiolus*, *Aricia eumedon*, *Boloria aquilonaris* and *Erebia embla* were among 58 % of the species being recorded in smaller numbers in 2002 compared to the average. Lapland species (14) were generally absent due to lack of observations. The distribution data indicated the expansion of *Issoria lathonia*, *Limenitis populi*, *Apatura iris* and *Maniola jurtina*. Since 1991 a total of two million butterflies has been recorded in NAFI.

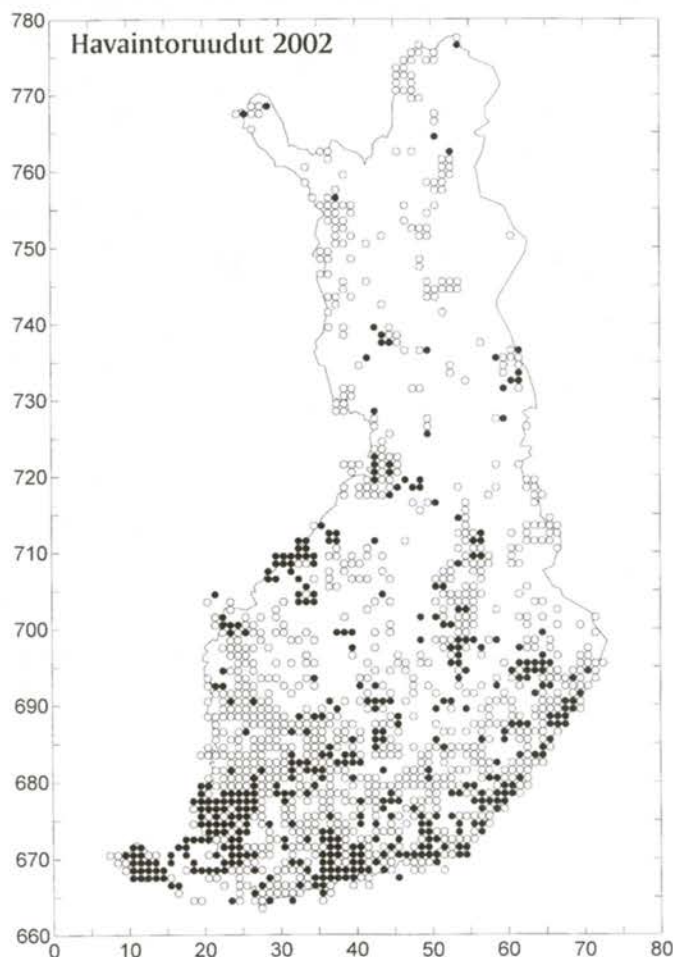
Den nationella dagfjärilsmonitoreringen i Finland (NAFI): resultat från år 2001

Data insamlat inom ramen för NAFI, som inleddes 1991, är baserat på det finländska enhetskoordinatsystemets (27°E) 10 x 10 km rutor. År 2002, omfattade observationer av 195 amatör- och yrkeslepidopterologer 100 arter och 270 510 exemplar från 423 rutor (svarta prickar i Fig. 1). Det totala antalet dagfjärilar per observationsdag har ökat sedan 1997 (Fig. 2) och var nu avsevärt högre (39) än medeltalet (31). Endast 42 % av arterna hade emellertid en högre abundans år 2002 än årsmedeltalet (Tabell 2). När det gäller allmänna arter uppträdde särskilt *Nymphalis io*, *Nymphalis urticae*, *Ochlodes sylvanus* och *Coenonympha glycerion*, i stort antal. Av de sällsyntare arterna var *Limenitis populi*, *Hipparchia semele*, *Issoria lathonia* och *Apatura iris* de mest talrika. 58 % av arterna påträffades under 2002 i mindre antal än i medeltal, bland dessa kan nämnas *Celastrina argiolus*, *Aricia eumedon*, *Boloria aquilonaris* och *Erebia embla*. Lappländska arter (14) saknades allmänt på grund av brist på observationer. Uppgifter över arternas utbredning indikerar en expansion hos *Issoria lathonia*, *Limenitis populi*, *Apatura iris* och *Maniola jurtina*. Sedan 1991 har totalt över två miljoner dagfjärilar noterats inom NAFI.

Johdanto

Vuonna 1991 käynnistynyt valtakunnallinen päiväperhosseuranta tutkii Suomen päiväperhosten levinneisyyttä ja runsautta sekä näissä tapahtuvia muutoksia. Missä tahansa Suomessa tehdyt havainnot sopivat seurantaan, jos niistä ilmenevät yhtenäiskoordinaattiruutu (10x10 km), havaintovuosi, havaintopäivien määrä sekä havaittujen lajien laskettu tai arvioitu yksilömäärä. Vapaaehtoiseen harrastaja- ja tutkijajoukkoon perustuvasta seurannasta vastaa Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutti yhteistyössä Suomen Perhostutkijain Seuran kanssa. Havaintoja otetaan vastaan ympäri vuoden ja niistä laaditaan vuosittain Baptriassa ilmestyvä katsaus (Marttila 1992-1994, Marttila & Saarinen 1995-1997, Saarinen & Marttila 1998-2001, Saarinen 2002). Näiden lisäksi ensimmäisen kymmenvuotiskauden (1991-2000) tulokset on esitetty laajempaan yhteenvetona (Marttila ym. 2001).

Tämä katsaus noudattaa aikaisempia vuosiraportteja, mutta tietojen vertailu pohjautuu nyt edelliseen kymmenvuotiskautteen (1992-2001). Seurannan ensimmäisen vuoden (1991) poisjättäminen nostaa selvästi vuosikeskiarvoja lähemmäs viime vuosien tasoa. Taulukkoon 1 on myös lisätty kaksi havainnointiaktiivisuuden tunnuslukua. Näistä päivää/lomake osoittaa ilmoitettuihin havaintoihin keskimäärin käytetyn ajan ja lajia/lomake puolestaan lajimäärän keskiarvon havaintolomakkeilla. Jälkimmäiseen vaikuttaa lisäksi perhoskesän "hyvyys", jota aikaisempien vuosien tavoin arvioidaan luvulla yksilöä/päivä. Myös lajitalukkoa on täydennetty kahdella luvulla. Nyt yksilömääristä esitetään seurantavuoden ja keskiarvon lisäksi edellisen vuoden (2001) tiedot, jotka helpottavat kantojen kehitysuuntien arviointia. Esimerkiksi neitoperhosen (*Nymphalis io*) yksilömääristä käy ilmi jo edellisenä vuotena alkanut kantojen runsastuminen, kun taas mustatäplähiipijä (*Carterocephalus silvicola*) näyttäisi olevan laskusuunnassa. Koska absoluuttiset yksilömäärät riippuvat havaintojen määrästä, tämän vuosivaihtelun poistamiseksi kullekin lajille on laskettu yksilöfrekvenssi (yksilöä/päivä). Frekvenssit ovat yleensä pieniä, joten taulukossa esitetään prosenttilukuna seurantavuoden ja kymmenvuotiskauden keskiarvon välinen suhde: mitä suurempi luku on, sitä enemmän lajia ilmoitettiin vuosiin 1992-2001 verrattuna. Lajien levinneisyyden muutoksia arvioidaan ruutu-frekvenssillä, joka on lajin esiintymäruu-

Kuva 1.
Figure 1.
Yhtenäiskoordinaattiruudut (10 x 10 km), joista seurantaan on ilmoitettu tietoja.

Avoin ympyrä= vuodet 1991-2001, mutta vuodelta 2002 ei tietoja.

Musta ympyrä= vuosi 2002 (tietoja voi olla myös aikaisemmilta vuosilta).

tujen osuus kaikista inventoiduista ruuduista.

Aiemmasta poiketen lajikatsauksen lopussa on seurantatietoja täydentävä erillinen osio muista päiväperhoshavainnoista, kuten lentoajoista, elinympäristöistä ja uusista levinneisyystiedoista. Osio pohjautuu lomakkeilla annettuihin lisätietoihin, perhosharrastajilta muissa yhteyksissä saatuihin tietoihin sekä Seuran internetsivuille lähe-

tettyihin havaintoihin. Jari Kaitila avusti merkittäväällä tavalla tietojen kokoamisessa ja arvioinnissa. Tietoja ei ole liitetty seurantatietokantaan, sillä kaikissa havainnoissa ei ole seurannan vaatimia taustatietoja.

Jälleen edellistä parempi päiväperhoskesä

Vuosi 2002 oli päiväperhosseurannan 12.

Taulukko 1. Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuositiedot ja havainnointiaktiivisuus.

Table 1. The observation data of NAFI.

	2002	1992-2001 keskiarvo mean	1992-2001 suurin max	1992-2001 pienin min	1991-2002 yhteensä total
Henkilöt (participants)	195	172	220 (98)	93 (92)	471
Lomakkeet (forms)	570	561	721 (00)	267 (92)	6 296
10x10 km ruudut (squares)	423	416	546 (00)	210 (92)	1 352
Havaintopäivät (obs.days)	6 874	5 518	6 861 (00)	3 181 (92)	63 740
Lajit (species)	100	96	102 (00)	84 (92)	108
Yksilöt (individuals)	270 510	170 634	263 908 (95)	90 220 (92)	2 003 947
Päivää/lomake (days/form)	12	10	12 (92)	9 (01)	
Lajia/lomake (species/form)	18	16	21 (92)	13 (98)	
Yksilöä/päivä (individuals/day)	39	31	46 (95)	23 (97)	

vuosi. Tietoja annettiin kattavasti Etelä- ja Keski-Suomesta, mutta Pohjois-Suomessa havaintoverkko oli tavanomaistakin harvempi: neljästä pohjoisimmasta maakunnasta palautettiin vain kuusi lomaketta (kuva 1)! Pohjois-Suomen tietojen vahvistamiseksi on jo tehty valmisteluja Lapin tiedonantojen liittämiseksi seurannan aineistoihin. Lomakemäärissä maakuntien selvän kärkikaksikon muodostivat Varsinais-Suomi (80) ja Uusimaa (76), mutta aikaisempaan verrattuna ilahduttivat myös Ahvenanmaan (45), Keski-Pohjanmaan (38) ja Koillismaan (8) lomakemäärät. Esimerkiksi Koillismaan lomakkeilla ilmoitettiin todennäköisesti kolme maakunnalle uutta lajia! Vaikka lomakkeita palautettiin edellisvuosia vähemmän, niiden tiedot pohjautuivat keskimääräistä useampaan havaintopäivään (taulukko 1). Päiviä kertyikin enemmän kuin kertaakaan aikaisemmin. Rajapyykkejä ylitettiin sekä lomakkeiden (6 000) että havaintopäivien (60 000) kokonaismäärissä. Suuret yksilömäärät kolmena viime vuotena ovat nostaneet myös kokonaisuksilömäärän yli kahden miljoonan. Vuonna 2002 yksilöitä ilmoitettiin eniten seurannan 12-vuotisen historian aikana.

Yksilöfrekvenssin perusteella kesä oli päiväperhosille hyvä, sillä 39 ilmoitettua yksilöä havaintopäivää kohti on selvästi keskimääräistä (31) enemmän. Päiväper-

Pelto-ohdakkeella tankkaava tummakirjosiipi (*Pyrgus alveus*) on yhä harvinaisempi näky. Vuonna 2002 lajia ilmoitettiin koko maasta 41 yksilöä. Kuva: Pekka Ojalainen.

hoskannat ovat nyt runsastuneet viisi vuotta peräjälkeen (kuva 2), joten alkavaan kauteen kohdistuu erityistä mielenkiintoa: saavutettiinko huippu jo viime kesänä vai vieläkö mennään ylöspäin? Kaikki seurantaan ilmoitetut lajit ovat taulukossa 2. Seuraavassa kesän mielenkiintoisimpia havaintoja on esitetty lajiryhmittäin. Ni-

mistö noudattaa uusinta Suomen perhosten luetteloa (Kullberg ym. 2002).

Paksupäät

Piippopaksupäälle (*Ochlodes sylvanus*) kirjattiin uusi yhden vuoden yksilömääräennätys. Lauhahiipijän (*Thymelicus lineola*) nousu parin vuoden takaisesta aal-

Etsinnät sopivilla biotoopeilla ovat paljastaneet uusia kalliosiniiven (*Scolitantides orion*) esiintymiä Lappeenrannan ympäristössä. Kuva: Pekka Ojalainen.

Vuonna 2002 nokkosperhonen (*Nymphalis urticae*) ylitti seurannassa viidentenä lajina 100 000 yksilön rajan. Aikaisemmin joukkoon ovat päässeet lantuperhonen (1999), tesma- ja sitruunaperhonen (2000) sekä kangasperhonen (2001). Kuva: Kari Auvinen.

lonpohjasta jatkuu ja perhonen havaittiin todennäköisesti ensimmäisen kerran Koillismaalta (Ks: Kuusamo) (Huldén ym. 2000). Täpläpaksupäästä (*Hesperia comma comma*) tehtiin puolestaan seurannan itäisimmät havainnot V: Dragsfjärdistä ja U: Tammisaaresta. Jo edellisvuonna vähissä ollutta tummakirjosiipeä (*Pyrgus alveus*) ilmoitettiin vähän maan lounaisosista ja kaakkoisrajan tuntumasta Pyhtäältä Värtsilään, mutta suokirjosiiven (*Pyrgus centaureae*) tiedot rajoituivat vain neljään ruutuun Keski-Suomessa!

Ritariperhoset

Lajeista maininnan ansaitsee vain pikkuapollon (*Parnassius mnemosyne*), jota ilmoitettiin U: Porvoosta 35 yksilöä. Vuoden 2000 siirtoistutuksesta syntynyt kanta on siis selvinnyt ensimmäisistä kriittisistä vuosista.

Kaaliperhoset

Keskimääräistä runsaammista lajeista lantuperhonen (*Pieris napi*) saavutti ensimmäisenä seurannassa 200 000 yksilön rajan. Suokeltaperhosen (*Colias palaeno*) jo viisi vuotta jatkunut nousu johti uuteen yksilömääräennätykseen ja myös auroraperhosen (*Anthocharis cardamines*) yksilömäärä lähestyi vuoden 1995 ennätystä (3 689 yks.). Suokeltaperhonen ilmoitettiin ensimmäisen kerran seurantaan EnL: Kilpisjärveltä, mutta uusista aluehavainnoista merkittävin oli virnaperhonen (*Leptidea sinapis*) kahdesta Koillismaan ruudusta (Ks: Kuusamo).

Nopsa- ja kultasiivet

Yksilömääränsä vuosiennätyksiä lähentelivät kangasperhonen (*Callophrys rubi*) ja pikkukultasiipi (*Lycaena phlaeas*), jonka havainto Ks: Kuusamosta lienee kaikkien aikojen ensimmäinen maakunnasta (Huldén ym. 2000). Isokultasiipi (*Lycaena dispar*) puolestaan tavattiin kahdesta ES: Joutsenon ruudusta. Koiras lenteli 8.-9.7. lammen rannalla sijaitsevassa pihapiirissä ja tuore naaras 10.7. kesantopellolla, jonka reunaosissa kasvoi runsaasti toukan ravintokasviksi kelpavaa vesihierakkaa. Lajia kannattaa pitää silmällä muuallakin, sillä elinympäristöksi näyttävät sopivan monenlaiset hierakkaa kasvavat ympäristöt. Myös Lounais-Suomen harvinaiset nopsasiivet tekivät uusia aluevaltauksia, sillä taminopsasiipi (*Favonius quercus*) ilmoitettiin EH: Valkeakoskelta ja jalavanopsasiipi (*Satyrrium w-album*) U: Tammisaaresta.

Sinisiivet

Kesällä 2001 vähissä olleista sinisiivistä moni jäi edelleen tavanomaisista määristä. Yleisistä lajeista näitä olivat erityisesti kangassinisiipi (*Plebeius argus*), juolukkasinisiipi (*Albulina optilete*) ja paatsamasinisiipi (*Celastrina argiolus*), jota kuitenkin havaittiin Ks: Kuusamosta ja peräti kuudesta ruudusta PeP: Rovaniemen ympäristössä. Huhtasinisiiven (*Aricia nicias*) yksilömäärä oli vain 3 % vuoden 1997 huipumäärästä eikä lajia ilmoitettu yhtään yksilöä Pohjanmaalta. Myös ruskosinisiipi (*Aricia eumedon*) oli edelleen vähälukui-

nen, vaikka yksilömäärä yli kaksinkertaistui edellisvuodesta. Ainoa selvästi keskimääräistä runsaampi laji oli uuden yksilömääräennätyksensä tehnyt niittysinisiipi (*Polyommatus semiargus*), jota tavattiin uusilta alueilta Koillismaalta (Ks: Kuusamo). Kaakkois-Suomessa tehtyjen kartoitusten myötä kalliosinisiipi (*Scolitantides orion*) teki uuden yksilömääräennätyksen jo toisena vuotena peräkkäin.

Hopeatäplät

Kesän yllättäjä oli helmihopeatäplä (*Issoria lathonia*), jonka yksilömääräennätys yli kaksinkertaistui. Lajia tavattiin runsaasti maan lounaisosissa ja Etelä-Karjalassa, lisäksi yksi yksilö ilmoitettiin PK: Liperistä. Keskimääräistä runsaampia olivat myös angervohopeatäplä (*Brenthis ino*) ja keisarinviitta (*Argynnis paphia*), josta tehtiin seurannan pohjoisin havainto OP: Pudasjärveltä. Angervohopeatäplän havainto Ks: Kuusamosta puolestaan lienee maakunnan ensimmäinen (Huldén ym. 2000). Soiden hopeatäplistä myönteisesti yllätti vain rahkahopeatäplä (*Boloria frigga*), sen sijaan suohopeatäplä (*Boloria aquilonaris*) on 1990-luvun alun jälkeen jäänyt yhä selvemmin rämehopeatäplän (*Boloria eunomia*) yksilömääräistä.

Täplä- ja verkkoperhoset

Heikoimmillaan vuonna 1998 seurannan 27. sijalle tippunut nokkosperhonen (*Nymphalis urticae*) on neljässä vuodessa ▶

noussut takaisin kärkilajien joukkoon. Vieläkin hurjempaa on ollut neitoperhosen nousu, sillä lajin kokonaisyksilömäärä on kuusinkertaistunut kolmen viime vuoden aikana. Neitoperhosen levittäytymistä pohjoiseen ilmentävät havainnot KP: Kokkolasta, KP: Kalajoelta ja Kn: Sotkamosta. Vuonna 2002 uuteen yksilömääräennätykseen nousivat myös karttaperhonen (*Araschnia levana*), häiveperhonen (*Apatura iris*), haapaperhonen (*Limenitis populi*) ja herukkaperhonen (*Nymphalis c-album*). Karttaperhonen on saanut pysyvän jalansijan maan eteläosista, häiveperhonen levittäytyy sisämaahan varsinkin Itä-Suomessa ja myös haapaperhosta havaittiin uusilta alueilta. Maan keskiosissa perhonen todettiin Pohjanmaalta (KP: Haapavesi, OP: Muhos) ja Etelä-Suomessa läntisin havainto on nyt U: Siuntiossa. Uutena lajina seurantaan ilmoitettiin U: Hangosta pikkuhäiveperhonen (*Apatura ilia*), joka tavattiin ensimmäisen kerran Suomesta vuonna 2000.

Heinäperhoset

Idänniityperhosen (*Coenonympha glycerion*), hietahäiveperhosen (*Hipparchia semele*) ja tummahäränsilmän (*Maniola jurtina*) yksilömäärät ylittivät selvästi aikaisemmat vuosienennätykset. Tummahäränsilmä näyttäisi palailevan vanhoille elinalueilleen, sillä lajia ilmoitettiin Lounais-Suomen lisäksi kaikkiaan kuudesta ruudusta etelärannikolta ja maan kaakkoisosista, pohjoisimmillaan PK: Rääkkylästä. Keskimääräistä vähälukuisempia olivat täpläpapurikko (*Pararge aegeria*) sekä soilla elävät räme kylmänperhonen (*Oeneis jutta*) ja suonokiperhonen (*Erebia embla*). Vain parillisina vuosina lentävän räme kylmänperhosen yksilömäärät ovat laskusuuntaisia: 1 140 (1992), 1 395 (1994), 1 418 (1996), 1 155 (1998), 941 (2000) ja nyt 619 (2002). Suonokiperhosta on ilmoitettu yhtä vähän vain seurannan ensimmäisenä vuotena. Metsänokiperhosen

(*Erebia ligea*) yksilömäärä oli neljänneksen parillisten eli lajin heikompien esiintymävuosien keskiarvoa (2 306 yksilöä) pienempi.

Vaeltajat

Tietoja annettiin kaikkiaan 11 tilapäisestä lajista. Vuosittain Suomeen vaeltavista kaaliperhosen (*Pieris brassicae*), amiraalin (*Vanessa atalanta*) ja ohdakeperhosen (*Vanessa cardui*) määrät olivat keskitasoa, mutta naurisperhonen (*Pieris rapae*) oli jo toisena vuotena peräkkäin ennätysrunsa. Sinappiperhosia (*Pontia daplidice*) ilmoitettiin pääasiassa Keski-Uudeltamaalta, vaaleakeltaperhosia (*Colias hyale*) Etelä-Karjalasta ja kannussinisiipeä (*Cupido argiades*) Etelä-Savosta, jokaista lajia kaikkiaan viidestä ruudusta. Etelänhopeatäplästä (*Argynnis laodice*) kertyi tietoja neljästä etelärannikon tuntumassa sijaitsevasta ruudusta. Vain yhden yksilön voimin ilmoitettiin etelänkeltaperhonen (*Colias crocea*, EH: Orivesi), kirsikkaperhonen (*Nymphalis polychloros*, EH: Kuhmalahdi) ja isonokkosperhonen (*Nymphalis xanthomelas*, U: Tammisaari).

Muita päiväperhoshavaintoja kesältä 2002

Kauri Mikkola ennakoi leudon talven jälkeen perhosten aikaisen liikkeellelähden olevan kenties alkusoittoa erinomaiselle perhoskesälle (HS 19.4.2002). Ainakin päiväperhosten osalta molemmat pitivät paikkansa. Monet päiväperhoset nousivat lentoon poikkeuksellisen varhain — todennäköisesti kaikkien aikojen ennätöksensä tekivät karttaperhonen (U: Vantaa 11.4.), ohdakeperhonen (U: Helsinki 3.5.), räme hopeatäplä (V: Lohja 3.5.), ratamoverkkoperhonen (*Melitaea athalia*, V: Parainen 10.5.), piippopaksupää (U: Vantaa 11.5.), angervohopeatäplä (U: Järvenpää 22.5.), hohtosinisiipi (*Polyommatus icarus*, U:

Helsinki 25.5.), ruijannokiperhonen (*Erebia polaris*, InL: Utsjoki 7.6.) ja rinnehopeatäplä (*Argynnis niobe*, St: Säkyliä 8.6.).

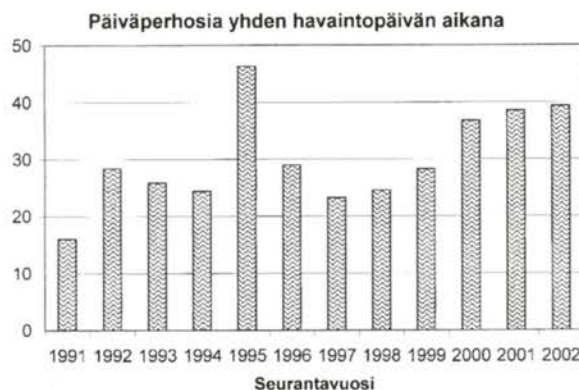
Lämpimän alkukesän myötä myös toisen ja jopa kolmannen sukupolven yksilöitä havaittiin runsaasti. Toisen polven yksilöistä poikkeuksellisen aikaisia olivat mm. niitysinisiipi (U: Sipoo 29.7.), täpläpapurikko (EH: Urjala 13.8.) ja idänniityperhonen (U: Porvoo 20.8.). U: Siuntiossa todettiin runsaslukuinen kalliosinisiiven toinen sukupolvi, jota tuskin on aikaisemmin havaittu Suomessa. Sen sijaan etelärannikolla nopeasti levittäytyvän karttaperhosen kesäsuukupolvea (*f. prorsa*) tavattiin jälleen monin paikoin. Heinäkuuhun painottuvista havainnoista yksi oli selvästi muita myöhäisempi (U: Kirkkonummi 24.8.). Ainakin Virossa ja Ruotsissa todettiin ilmeisiä kolmannen polven yksilöitä syyskuussa. Helmihopeatäplän kolmannen polven yksilöitä nähtiin syyskuussa ainakin V: Turussa, U: Inkoossa, U: Sipoossa ja ES: Joutsenossa.

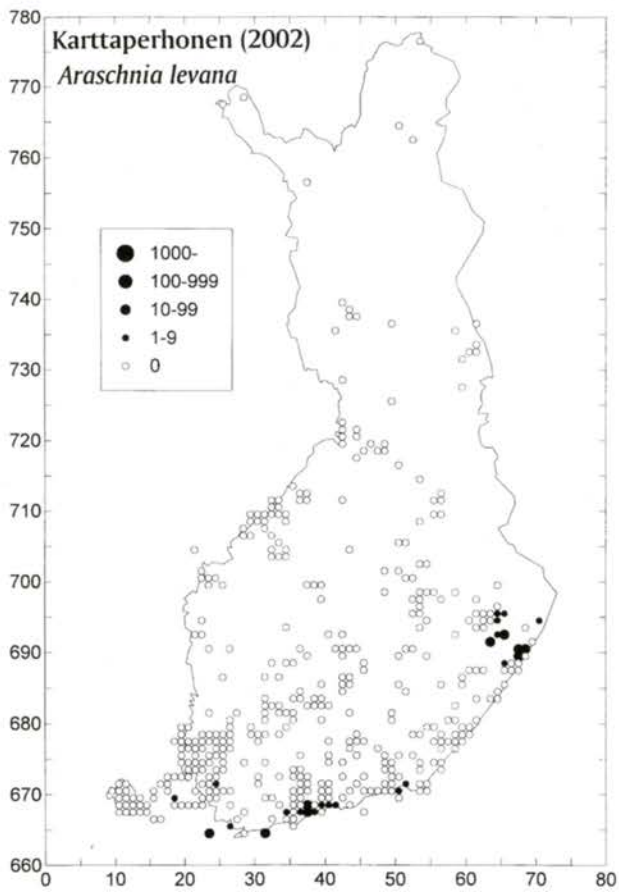
Aiempien levinneisyystietojen pohjalta mielenkiintoisia havaintoja olivat mm. jalavanopsasiipi U: Helsingistä (7.7.), isokultasiipi U: Helsingistä (kahtena sukupolvena), pikkusinisiipi (*Cupido minimus*) EH: Hattulasta (2 yks.) ja EH: Asikkalasta (1 yks.), haapaperhonen OP: Haukiputaalta (11.7.) ja tummaverkkoperhonen (*Melitaea diamina*) St: Merkkarvialta. Täpläpaksupään varmistamaton tieto U: Espoosta (11.7.) saa tukea EK: Miehikkälästä, jossa lajia on havaittu jo parina vuotena samalla paikalla! Liekö tekemässä paluuta tummahäränsilmän tavoin?

Häiveperhosta on tavattu jo useiden vuosien ajan etelärannikolla V: Dragsfjärdistä, U: Tammisaaresta ja U: Kirkkonummelta. Vuonna 2002 pysyvistä kannoista tehtiin havaintoja pitkin rannikkoa aina EK: Virolahdelle asti, jossa lajia on esiintynyt jo kolmena vuotena peräkkäin. Itä-Suomessa häiveperhosen levittäytyminen sen sijaan näyttäisi alkaneen vasta äskettäin. Kesällä 2002 Uudellamaalla (Porvoo, Helsinki, Kirkkonummi) havaitut pikkuhäiveperhoset olivat todennäköisesti loikkareita Virossa, mutta kotimaisen kannan löytymisenkään ei olisi yllätys. Virossa laji on yleistynyt nopeasti, maan itäosissa se on saavuttamassa Suomenlahden rannikon ja eteläosissa laji on jopa häiveperhosta runsaampi. Vuonna 2002 molemmat häiveperhoslajit esiintyivät Virossa kahtena sukupolvena.

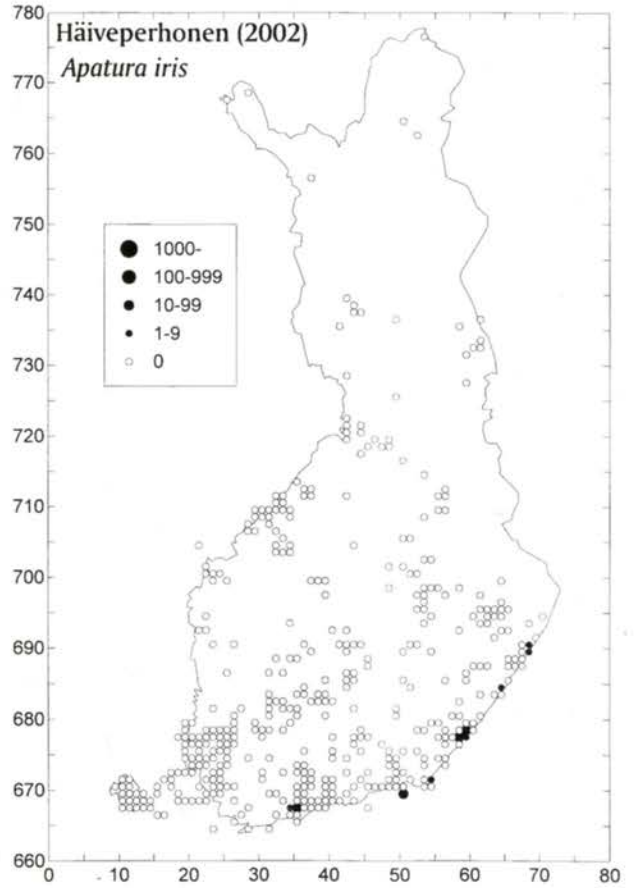
Kannussinisiipi ja etelänhopeatäplä kotiutuivat Suomeen vuoden 1999 vaelluksen jälkeen, sillä talvehtineita paikalliskantoja tavattiin jo kolmantena vuotena peräkkäin.

Kuva 2. Havaintopäiviin suhteutettu päiväperhosten kokonaisyksilömäärä vuosina 1991-2002.
Figure 2.

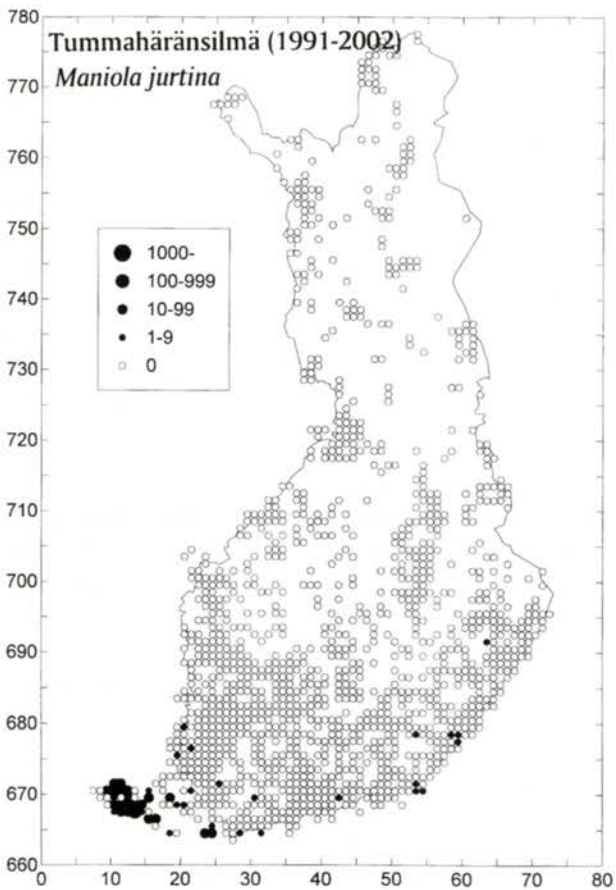

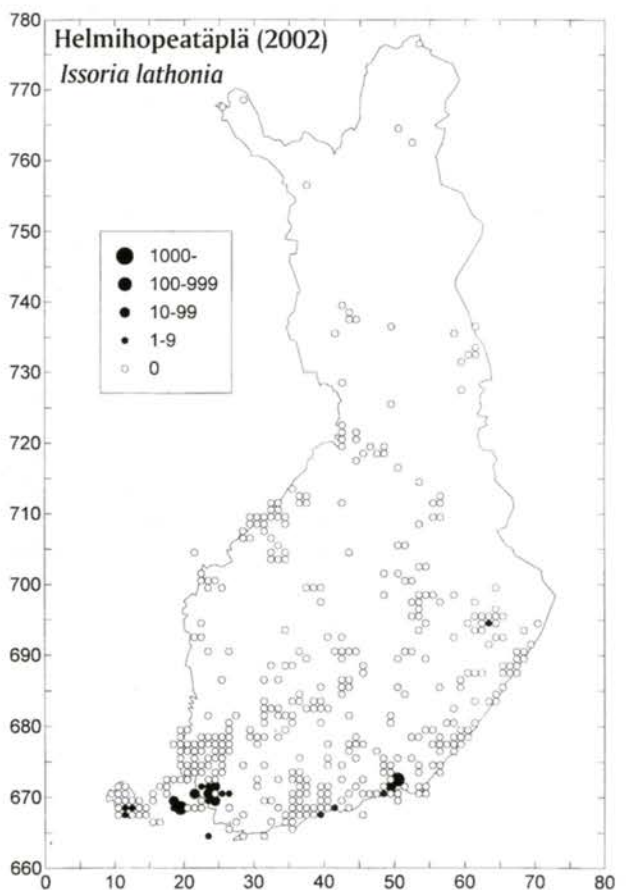
▲ Vuonna 1999 Virosta Suomenlahden yli vaeltaneet karttaperhoset ovat luoneet pysyvän kannan maan eteläosiin. Kesällä 2002 ensimmäiset yksilöt nähtiin poikkeuksellisesti jo huhtikuun keskivaiheilla.

▲ Häiveperhosen kannat vahvistuvat edelleen. Tiedot vuodelta 2002 perustuvat suurelta osin syöttirysähavaintoihin.

▲ Seurantatietojen perusteella tummahäränsilmää kannattaa pitää silmällä maan eteläosissa muuallakin kuin Lounais-Suomen vahvimpien kantojen alueella.

▲ Seurannan alkuvuosina lähinnä lounaisrannikolla esiintynyttä helmihopeatäplää ilmoitettiin vuonna 2002 yli 20 ruudusta Ahvenanmaalta Etelä-Karjalaan.

Varsinkin kannussinisiivelle kesä 2002 oli suotuista, sillä lajia havaittiin mm. U: Kirkkonummelta, U: Pernajasta, EK: Kotkasta, EK: Vehkalahdelta, EK: Virolahdelta, EK: Miehikkälästä, ES: Kouvolasta ja ES: Joutsenosta. Esimerkiksi Virolahdella ensimmäiset kannussinisiivet nähtiin jo 11.5., toisen polven yksilöitä oli lennossa heinä-elokuun vaihteessa (parhaimmillaan 5-10 yksilöä/tunti) ja kolmannenkin polven yksilö tavattiin syyskuussa. Etelänhopeatäplän kotimaista kanta on esiintynyt vuoden 1999 jälkeen erityisesti Kirkkonummen ja Virolahden välisellä rannikkoalueella. Lajin parhaimpia elinympäristöjä näyttäsivät olevan suojaist lahdenpohjukat, joista kesällä 2002 todettiin parhaimmillaan useita yksilöitä päivässä. Lajin kotimainen kanta arvioitiin vahvemmaksi kuin kertaakaan aikaisemmin.

Lopuksi tietoja kirsikkaperhostesta ja isonokkosperhostesta, joita molempia todettiin useita yksilöitä vuonna 2002. Kirsikkaperhostia havaittiin erityisesti Uudellamaalla (mm. Porvoo 4.5., Helsinki 6.8.), jossa yksilöiden pieni koko viittasi kotimaiseen kantaan. Isonokkosperhosten havainnot keskittyivät Varsinais-Suomeen ja Uudenmaan rannikolle (mm. Siuntio 12.5., Porvoo 21.6.-10.7., Karkkila 6.-10.7.). Molemmat lajit tekevät vuosikymmenien tauon jälkeen paluuta Viroon, jossa kirsikkaperhostella on ollut jo muutamia vuosia paikallisia kantoja ja myös isonokkosperhosta tavattiin vuonna 2002 aikaisempaa paremmin. Näiden kantojen vahvistuminen lisää todennäköisesti isojen nokkosperhosten havaintoja myös Suomessa.

Runsaslajisia ruutuja ennätysmäärä

Seurantaan ilmoitettiin peräti 55 vähintään 40 lajin ruutua (taulukko 3). Ruutujen painopiste oli Etelä-Hämeessä (11) ja Etelä-Savossa (11), mutta niitä ilmoitettiin Ahvenanmaalta Keski-Pohjanmaalle ja Pohjois-Karjalaan. Uusia 40 lajin ruutuja oli tavallista enemmän (14). Näistä mielenkiintoisimpia olivat A: Lemland, LK: Saari, PH: Kyyjärvi ja KP: Kälviä/Lohtaja, joista viimeksi mainittu on seurannan toiseksi pohjoisin. Aikaisempien vuosien tavoin lajirikkaimmat ruudut sijoittuivat maan kaakkoisosiin: 50 lajin raja ylittyi nyt kymmenessä ruudussa. Runsaslajisten ruutujen tiedot muodostavat seurannalle vahvan rungon: vuonna 2002 näiden osuus kaikista havaintoruduista oli vain 13 %, mutta lajitiedot (161 003 yksilöä) muodostivat lä-

Isokultasiiven (*Lycaena dispar*) levinneisyysalue laajenee. Lajia kannattaa etsiä hierakkaa kasvavilta kosteilta paikoilta. Kuva: Pekka Ojalainen.

Karta-perhonen (*Araschnia levana*) on saanut suomalaisen nimensä siipien alapintojen erikoisesta "karttakuvioinnista". Kuva: Pekka Ojalainen.

Kalliolla piilottelevaa hietahainäperhosta (*Hipparchia semele*) ilmoitettiin V: Dragsfjärdistä peräti 540 yksilöä vuonna 2002. Kuva: Pekka Ojalainen.

hes 60 % seurannan vuosiaineistosta!

Runsaslajisia ruutuja on tilastoitu vuodesta 1992 lähtien yhteensä 129. Yli puolet ruuduista (72) on ylittänyt 40 lajin rajan useana vuotena, joten havaintokertoja on kaikkiaan 351. Nämä jakautuvat 14 eliömaakuntaan seuraavasti (ruudut/kerrat): Etelä-Häme (28/75), Etelä-Savo (24/72), Uusimaa (20/70), Pohjois-Karjala (14/36), Satakunta (10/20), Etelä-Karjala (9/32), Varsinais-Suomi (8/17), Pohjois-Savo (4/11), Ahvenanmaa (3/3), Pohjois-Häme (2/5), Etelä-Pohjanmaa (2/4), Keski-Pohjanmaa (2/3), Laatokan Karjala (2/2) ja Oulun Pohjanmaa (1/1). Havaintomääriin suhteutettuna Pohjois-Karjala yllättää runsaslajisten ruutujen suurella määrällä, kun taas Varsinais-Suomi ja erityisesti Ahvenanmaa ovat edelleen melko heikosti edustettuina.

Seuranta jatkuu vuonna 2003. Seuraavaan katsaukseen ehtivät tiedot, jotka palautetaan Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituuttiin perjantaihin 28.11.2003 mennessä. Baptrian välissä olevan seurantalomakkeen voi myös täyttää ja tulostaa Instituutin kotisivuilta (www.ekay.net) ja lähettää sähköpostitse (all.env@inst.inet.fi).

Kiitokset

Lämpimät kiitokset kaikille vuonna 2002 seurantaan tietoja lähettäneille ja Jari Kai-

tilalle muiden päiväperhoshavaintojen koostamisesta.

Kirjallisuus

● Huldén, L., Albrecht, A., Itämies, J., Malinen, P. & Wettenhovi, J. 2000: Suomen suurperhosatlas. - Suomen Perhostukijain Seura, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki.

● Kullberg, J., Albrecht, A., Kaila, L. & Varis, V. 2002: Checklist of Finnish Lepidoptera - Suomen perhosten luettelo. - *Sahlbergia* 6: 45-190.

● Marttila, O. 1992: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1991 tulokset. - *Baptria* 17: 17-21.

● Marttila, O. 1993: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1992 tulokset. - *Baptria* 18: 1-7.

● Marttila, O. 1994: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1993 tulokset. - *Baptria* 19: 41-51.

● Marttila, O. & Saarinen, K. 1995: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1994 tulokset. - *Baptria* 20: 35-46.

● Marttila, O. & Saarinen, K. 1996: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1995 tulokset. - *Baptria* 21: 17-28.

● Marttila, O. & Saarinen, K. 1997: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1996 tulokset. - *Baptria* 22: 7-18.

● Marttila, O., Saarinen, K. & Lahti, T. 2001: Valtakunnallinen päiväperhosseuranta - Ensimmäisen 10-vuotisjakson (1991-2000) tulokset. - *Baptria* 26: 29-65.

● Saarinen, K. 2002: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 2001 tulokset. - *Baptria* 27: 1-9.

● Saarinen, K. & Marttila, O. 1998: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1997 tulokset. - *Baptria* 23: 27-37.

● Saarinen, K. & Marttila, O. 1999: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1998 tulokset. - *Baptria* 24: 13-24.

● Saarinen, K. & Marttila, O. 2000: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 1999 tulokset. - *Baptria* 25: 4-16.

● Saarinen, K. & Marttila, O. 2001: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 2000 tulokset. - *Baptria* 26: 9-17.

Taulukko 2. Päiväperhosseurannan lajitiedot vuoden 2002 yksilömäärien mukaisessa järjestyksessä.

Vertailussa on käytetty edellisen kymmenen vuoden (1992-2001) keskiarvoja (ka).

Table 2. Butterfly species in the order of abundance in 2002. Other columns as follows: the number of individuals in 2001 and on average (ka, 1992-2001), the number of individuals per observation day in 2002, on average and a relative change (%) between them, the proportion of positive quadrats in 2002 and on average.

	Yksilömäärä			Yksilöfrekvenssi			Ruutufrekvenssi	
	2002	2001	ka	2002	ka	±%	2002	ka
1. Tesmaperhonen (A. hyperantus)	31 819	29 062	15 067	4.63	2.60	78	63.1	52.5
2. Lanttuperhonen (P. napi)	31 088	26 291	17 221	4.52	3.07	47	79.9	72.2
3. Nokkosperhonen (N. urticae)	27 391	17 589	8 444	3.98	1.54	158	73.8	56.5
4. Kangasperhonen (C. rubi)	24 810	25 692	11 380	3.61	1.99	82	61.0	52.7
5. Neitoperhonen (N. io)	19 679	12 489	3 466	2.86	0.60	376	53.4	29.5
6. Sitruunaperhonen (G. rhamni)	16 433	10 894	11 028	2.39	2.00	20	67.1	58.5
7. Lauhahiipijä (T. lineola)	8 334	6 779	6 929	1.21	1.30	-7	53.7	47.8
8. Piippopaksupää (O. sylvanus)	7 601	3 938	3 215	1.11	0.58	92	54.8	45.4
9. Angervohopeätäplä (B. ino)	7 345	4 707	4 651	1.07	0.85	26	53.2	44.9
10. Loistokultasiipi (L. virgaureae)	7 177	8 413	6 002	1.04	1.06	-2	56.7	51.8
11. Kangassinisiipi (P. argus)	5 022	5 891	6 050	0.73	1.09	-33	39.5	37.0
12. Herukkaperhonen (N. c-album)	4 688	3 050	2 453	0.68	0.44	55	48.2	42.8
13. Tummapapurikko (L. maera)	4 550	2 931	3 513	0.66	0.65	2	43.5	41.7
14. Niittyhopeätäplä (B. selene)	4 329	3 413	3 868	0.63	0.71	-12	47.3	47.3
15. Naurisperhonen (P. rapae)	4 121	3 643	1 041	0.60	0.19	214	34.0	19.3
16. Pihlajaperhonen (A. crataegi)	3 840	3 076	3 286	0.56	0.59	-6	38.3	27.8
17. Pursuhopeätäplä (B. euphrosyne)	3 661	2 983	4 001	0.53	0.74	-28	44.9	45.6
18. Suruvaippa (N. antiopa)	3 436	3 323	2 719	0.50	0.47	6	59.3	49.2
19. Hopeasinisiipi (P. amandus)	3 268	2 596	2 728	0.48	0.50	-5	42.8	40.0
20. Idänniittyperhonen (C. glycerion)	3 183	1 667	1 420	0.46	0.26	81	18.7	16.9
21. Ketohopeätäplä (A. adippe)	3 117	1 437	2 157	0.45	0.41	11	39.0	32.6
22. Auroraperhonen (A. cardamines)	3 091	1 837	1 827	0.45	0.36	25	51.3	40.9
23. Orvokkihopeätäplä (A. aglaja)	2 819	1 758	2 267	0.41	0.41	-1	47.8	38.5
24. Niittysinisiipi (P. semiargus)	2 754	1 626	1 507	0.40	0.28	42	45.9	33.6
25. Ratamoverkkoperhonen (M. athalia)	2 567	1 103	1 598	0.37	0.29	28	36.4	30.4
26. Suokeltaperhonen (C. palaeno)	2 390	1 725	1 033	0.35	0.21	69	40.9	28.7
27. Ketosinisiipi (P. idas)	2 336	1 817	2 570	0.34	0.46	-26	33.1	28.7
28. Virnaperhonen (L. sinapis)	2 198	2 056	2 332	0.32	0.41	-22	43.0	41.8
29. Hohtosinisiipi (P. icarus)	2 078	1 577	1 559	0.30	0.27	11	38.3	31.2
30. Metsänokiperhonen (E. ligea)	1 732	16 510	7 866	0.25	1.37	-82	24.3	40.7
31. Juolukkasinisiipi (A. optilete)	1 512	1 589	1 800	0.22	0.32	-32	31.9	34.1
32. Mustatäplähiipijä (C. silvicola)	1 444	1 783	1 052	0.21	0.19	13	31.9	30.1
33. Amiraali (V. atalanta)	1 435	1 362	5 986	0.21	0.94	-78	34.0	30.6
34. Pikkukultasiipi (L. phlaeas)	1 425	678	670	0.21	0.12	78	36.2	25.1
35. Metsäpapurikko (L. petropolitana)	1 335	1 334	1 483	0.19	0.26	-25	32.9	30.1
36. Kirjoverkkoperhonen (E. maturna)	1 210	1 278	723	0.18	0.13	34	17.3	13.2
37. Kaaliperhonen (P. brassicae)	1 185	1 284	964	0.17	0.16	6	31.9	24.1
38. Keltaniittyperhonen (C. pamphilus)	1 148	1 179	990	0.17	0.19	-12	20.6	21.4
39. Ohdakeperhonen (V. cardui)	1 103	181	957	0.16	0.16	2	35.0	22.8
40. Paatsamasinisiipi (C. argiolus)	1 027	1 081	1 590	0.15	0.29	-48	31.4	36.3
41. Haaperhonen (L. populi)	790	293	229	0.11	0.04	184	19.6	9.8
42. Rämehopeätäplä (B. eunomia)	750	582	1 053	0.11	0.20	-45	15.4	17.4
43. Keisarinviihka (A. paphia)	736	497	396	0.11	0.07	48	14.7	5.9
44. Hietahainäperhonen (H. semele)	684	77	181	0.10	0.04	167	4.7	3.3
45. Mansikkakirjosiihiipi (P. malvae)	640	362	521	0.09	0.10	-5	22.9	18.9
46. Rämekylmänperhonen (O. jutta)	619	0	606	0.09	0.12	-23	9.7	8.2
47. Saraikkoniittyperhonen (C. tullia)	610	585	532	0.09	0.10	-15	13.0	13.4
48. Helmihopeätäplä (I. lathonia)	584	35	69	0.08	0.01	582	5.2	1.8
49. Täpläpapurikko (P. aegeria)	485	822	689	0.07	0.12	-43	19.1	17.4
50. Ruskosinisiipi (A. eumedon)	479	206	955	0.07	0.18	-62	13.5	17.1

		Yksilömäärä			Yksilöfrekvenssi			Ruutufrekvenssi	
		2002	2001	ka	2002	ka	±%	2002	ka
51.	Suohopeatäplä (<i>B. aquilonaris</i>)	465	454	732	0.07	0.15	-54	12.8	15.9
52.	Lehtosinisiipi (<i>A. artaxerxes</i>)	402	310	387	0.06	0.07	-17	16.3	14.8
53.	Ketokultasiipi (<i>L. hippothoe</i>)	379	299	418	0.06	0.08	-29	18.0	17.5
54.	Tummahäränsilmä (<i>M. jurtina</i>)	315	114	106	0.05	0.02	122	6.1	2.6
55.	Ritariperhonen (<i>P. machaon</i>)	305	292	379	0.04	0.07	-35	31.7	30.4
56.	Rahkahopeatäplä (<i>B. frigga</i>)	278	122	173	0.04	0.03	18	4.3	4.1
57.	Rinnehopeatäplä (<i>A. niobe</i>)	264	218	262	0.04	0.05	-20	8.0	7.1
58.	Karttaperhonen (<i>A. levana</i>)	218	143	112	0.03	0.02	54	6.1	1.7
59.	Muurainhopeatäplä (<i>B. freija</i>)	166	98	230	0.02	0.04	-41	6.6	6.6
60.	Häiveperhonen (<i>A. iris</i>)	140	12	17	0.02	0.00	639	2.4	0.2
61.	Keltaverkkoperhonen (<i>E. aurinia</i>)	123	381	194	0.02	0.03	-48	1.2	1.5
62.	Pikkuapollo (<i>P. mnemosyne</i>)	116	90	332	0.02	0.05	-67	0.7	1.2
63.	Tuominopsasiipi (<i>S. pruni</i>)	113	88	99	0.01	0.02	-3	7.6	4.8
64.	Tummaverkkoperhonen (<i>M. diamina</i>)	112	97	207	0.02	0.04	-57	0.7	1.0
65.	Keltatäplähiiپی (<i>C. palaemon</i>)	107	125	148	0.02	0.03	-45	8.7	7.4
66.	Ruostenopsasiipi (<i>T. betulae</i>)	102	22	68	0.01	0.01	17	5.9	3.0
67.	Tamminopsasiipi (<i>F. quercus</i>)	99	14	60	0.01	0.01	32	2.8	1.7
68.	Apollo (<i>P. apollo</i>)	93	108	102	0.01	0.02	-25	1.7	1.4
69.	Pikkusinisiipi (<i>C. minimus</i>)	83	16	96	0.01	0.02	-31	0.9	0.7
70.	Kalliosinisiipi (<i>S. orion</i>)	74	51	25	0.01	0.00	147	0.7	0.7
71.	Virnasinisiipi (<i>G. alexis</i>)	70	18	46	0.01	0.01	19	2.8	2.4
72.	Suonokiperhonen (<i>E. embla</i>)	45	173	116	0.01	0.02	-71	3.3	3.4
73.	Huhtasinisiipi (<i>A. nicias</i>)	43	42	259	0.01	0.05	-87	2.1	2.6
74.	Tummakirjosiipi (<i>P. alveus</i>)	41	26	64	0.01	0.01	-53	4.3	4.8
75.	Täpläpaksupää (<i>H. comma</i>)	38	10	28	0.01	0.01	3	2.8	1.2
76.	Harjusinisiipi (<i>S. vicrama</i>)	37	21	25	0.01	0.00	21	0.2	0.3
77.	Suokirjosiipi (<i>P. centaureae</i>)	29	19	42	0.00	0.01	-44	0.9	2.2
78.	Kirjopapurikko (<i>L. achine</i>)	29	16	19	0.00	0.00	9	1.7	0.6
79.	Täpläverkkoperhonen (<i>M. cinxia</i>)	22	20	239	0.00	0.05	-93	1.7	1.3
80.	Kannussinisiipi (<i>C. argiades</i>)	16	4	36	0.00	0.01	-56	1.2	0.7
81.	Jalavanopsasiipi (<i>S. walbum</i>)	15	4	19	0.00	0.00	-31	0.7	0.4
82.	Vaaleakeltaperhonen (<i>C. hyale</i>)	15	5	18	0.00	0.00	-36	1.2	0.9
83.	Purohopeatäplä (<i>B. thore</i>)	14	4	30	0.00	0.01	-64	0.9	0.6
84.	Lehtohopeatäplä (<i>B. titania</i>)	12	4	109	0.00	0.02	-93	0.7	0.7
85.	Muurahaissinisiipi (<i>M. arion</i>)	12	7	12	0.00	0.00	-26	0.9	0.5
86.	Lapinnokiperhonen (<i>E. pandrose</i>)	10	29	196	0.00	0.03	-96	0.7	1.4
87.	Etelänhopeatäplä (<i>A. laodice</i>)	10	2	5	0.00	0.00	99	0.9	0.4
88.	Tunturihopeatäplä (<i>B. napaea</i>)	10	1	5	0.00	0.00	74	0.2	0.2
89.	Sinappiperhonen (<i>P. daplidice</i>)	7	12	273	0.00	0.04	-97	1.2	3.4
90.	Luhtakultasiipi (<i>L. helle</i>)	6	1	15	0.00	0.00	-65	0.2	0.3
91.	Lapinkeltaperhonen (<i>C. hecla</i>)	4	2	28	0.00	0.01	-89	0.2	0.4
92.	Isokultasiipi (<i>L. dispar</i>)	4	5	2	0.00	0.00	84	0.7	0.1
93.	Kairanokiperhonen (<i>E. disa</i>)	2	0	46	0.00	0.01	-97	0.2	0.7
94.	Sarakylmänperhonen (<i>O. norna</i>)	1	2	21	0.00	0.00	-96	0.2	0.5
95.	Paljakkakylmänperhonen (<i>O. bore</i>)	1	1	14	0.00	0.00	-94	0.2	0.5
96.	Tunturikeltaperhonen (<i>C. tyche</i>)	1	7	13	0.00	0.00	-94	0.2	0.2
97.	Etelänkeltaperhonen (<i>C. crocea</i>)	1	0	<1	0.00	0.00	138	0.2	0.0
98.	Kirsikkaperhonen (<i>N. polychloros</i>)	1	0	<1	0.00	0.00	346	0.2	0.0
99.	Isonokkosperhonen (<i>N. xanthomelas</i>)	1	0	<1	0.00	0.00	898	0.2	0.0
100.	Pikkuhäiveperhonen (<i>A. ilia</i>)	1	0	0	0.00	0.00	-	0.2	0.0
	Tundrahopeatäplä (<i>B. chariclea</i>)	0	10	75	0.00	0.01	-	0.0	0.6
	Ruijannokiperhonen (<i>E. polaris</i>)	0	16	67	0.00	0.01	-	0.0	0.8
	Kääpiöhopeatäplä (<i>B. improba</i>)	0	0	11	0.00	0.00	-	0.0	0.0
	Pohjanhopeatäplä (<i>B. polaris</i>)	0	0	10	0.00	0.00	-	0.0	0.3
	Tunturikirjosiipi (<i>P. andromedae</i>)	0	0	5	0.00	0.00	-	0.0	0.2
	Lapinverkkoperhonen (<i>E. iduna</i>)	0	1	4	0.00	0.00	-	0.0	0.3
	Tundrasinisiipi (<i>A. glandon</i>)	0	0	3	0.00	0.00	-	0.0	0.1
	Täplänokkosperhonen (<i>N. vualbum</i>)	0	1	<1	0.00	0.00	-	0.0	0.0

Taulukko 3. Yhtenäiskoordinaattiruudut (10x10 km), joiden alueelta havaittiin vähintään 40 lajia. Table 3. All 10-km quadrats with at least 40 butterfly species observed in 2002.

Maakunta: kunta Province: community	Koordinaatit 10x10 km	Lajimäärä species	Havaintopäivät obs.days	Yksilömäärä individuals
1. ES: Joutseno/Imatra	678:59	56	111	8 194
2. EK: Vehkalahti	672:50	55	92	10 093
3. ES: Joutseno/Imatra	677:59	55	60	2 450
4. ES: Joutseno	677:58	55	162	1 365
5. ES: Imatra/Ruokolahti	679:60	54	78	3 684
6. U: Siuntio	667:34	53	25	1 402
7. LK: Saari	684:64	52	43	827
8. U/V: Espoo/Vihti	669:36	51	43	6 344
9. U: Hyvinkää	672:37	50	72	8 061
10. PK: Kitee/Tohmajärvi	689:67	50	19	1 298
11. EH: Orivesi	683:35	49	19	2 001
12. U: Helsinki/Sipoo/Vantaa	668:39	49	40	2 839
13. EK: Ylämaa	674:56	49	39	2 318
14. EH: Urjala/Kylmäkoski	678:31	49	64	3 699
15. EK: Kotka/Anjalankoski	672:49	48	24	1 634
16. EH: Nastola	677:43	48	35	2 092
17. EH: Urjala	678:30	48	43	2 552
18. PK: Rääkkylä	691:63	48	203	5 769
19. EK: Virolahti	671:53	47	26	2 903
20. EK: Kotka	671:49	47	40	1 720
21. ES: Imatra	678:60	47	20	526
22. St: Säskylä	677:25	46	147	33 599
23. EH: Kuhmoinen/Längelmäki	683:38	46	10	1 544
24. PK: Liperi	694:60	46	27	3 272
25. U: Lapinjärvi	672:45	45	17	1 315
26. U: Porvoo	669:42	45	54	2 713
27. U: Loviisa/Ruotsinpyhtää	670:46	45	30	767
28. U: Pyhtää	670:47	45	90	1 817
29. ES: Joutseno	678:58	45	187	1 057
30. PH: Keuruu	690:36	44	25	2 008
31. EH: Heinola	677:44	44	30	1 905
32. KP: Kälviä/Lohtaja	709:32	44	38	2 284
33. PS: Kuopio	698:55	44	44	2 503
34. EH: Hämeenkoski	677:40	44	106	814
35. V: Houtskär/Korpoo	668:19	43	36	5 574
36. U: Sipoo	670:40	43	24	1 880
37. EH: Valkeakoski	679:34	43	35	1 863
38. ES: Savitaipale	678:52	43	25	784
39. PH: Kyyjärvi	699:37	43	47	661
40. ES: Taipalsaari	678:56	42	5	2 848
41. EK: Vehkalahti/Hamina	671:51	42	18	1 557
42. V: Perniö	667:28	42	43	3 284
43. V: Laitila	676:22	42	18	698
44. ES: Lappeenranta	677:57	42	27	1 008
45. U/V: Nurmijärvi/Vihti	670:36	41	19	2 711
46. V: Kaarina/Lieto/Turku	671:24	41	57	3 849
47. ES: Kerimäki	687:61	41	8	339
48. PS: Nilsiä/Varpaisjärvi	702:54	41	30	522
49. EH: Sysmä	681:43	41	45	754
50. A: Lemland	667:11	40	10	783
51. EH: Orivesi	683:36	40	28	2 100
52. ES: Taipalsaari	679:54	40	11	524
53. EH: Kärkölä	675:40	40	19	589
54. KP: Evijärvi	703:32	40	20	622
55. PK: Pyhäselkä	692:65	40	23	684

Seurantaan vuonna 2002 osallistuneet ja havaintokunnat

Aalto Ari	Keuruu
Alestalo Olli & Pekka	Evijärvi, Kokkola, Sotkamo
Bagge Pauli	Korpilahti, Muurame
Bagh Peter von	Porvoo, Punkaharju
Bruun Henrik	Houtskär
Eerikko Riitta	Heinola
Elfving Olli	Espoo, Kirkkonummi, Miehkälä, Pukkila, Ylämaa
Elfving Roope	Luumäki, Miehkälä
Eronen Jarmo	Kitee, Kärkölä
Fernelius Lars-Erik	Sipoo
Glader Christer	Kitee, Parainen, Parikkala, Saari, Turku, Vaasa
Haavikko Anja	Rovaniemen mlk
Halkola Jari	Kristinankaupunki, Teuva
Hamunen Paavo	Ilomantsi
Heikkilä Jukka	Pyhtää
Heinonen Pentti	Pälkäne, Tampere
Helander Jaana	Rauma
Helastie Ilkka	Porvoo
Helenius Arto	Joutseno
Helin Isto	Rauma
Heliölä Janne	Orivesi
Helminen Olavi	Enontekiö, Muonio
Hirvonen Petri	Kylmäkoski
Hirvonen Tero	Imatra, Joutseno
Honkanen Pekka	Anjalankoski, Orimattila
Huhtanen Jarmo	Alastaro, Aura, Brändö, Eura, Föglö, Hammarland, Huittinen, Jomala, Kaarina, Kirkkonummi, Korpoo, Kumlinge, Kustavi, Kökar, Köyliö, Laitila, Lemland, Lieto, Maarianhamina, Mietoinen, Mynämäki, Nauvo, Oripää, Parainen, Pyhäranta, Pöytyä, Saltvik, Siuntio, Sund, Säskylä, Taivassalo, Turku, Uusikaupunki, Vampula, Vehmaa, Vårdö, Yläne
Huldén Larry	Houtskari, Korpoo
Huotari Päivi	Kuivaniemi, Oulu
Huttunen Pauli	Imatra, Joutseno, Uukuniemi
Hyttinen Erkki	Nilsiä, Varpaisjärvi
Hyttinen Juha	Lapinlahti, Nilsiä, Varpaisjärvi
Hytönen Reijo	Loviisa, Ruotsinpyhtää
Iipponen Matti	Kuusamo
Jalonen Lassi	Enontekiö
Jalonen Marketta	Lempäälä
Jantunen Juha	Imatra, Joutseno, Lappeenranta, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Sonkajärvi
Jarva Leena	Kontiolahti
Jürgens Pasi	Espoo, Helsinki, Kirkkonummi, Pornainen, Porvoo, Sipoo, Tuusula, Vantaa
Juutilainen Ilmari	Kaavi, Maaninka
Järvinen Orvo	Espoo, Perniö
Kaila Lauri	Tammisaari
Kainulainen Raija	Lappeenranta
Kajalo Ilkka	Kuhmoinen, Längelmäki
Kankaansivu Juha	Espoo, Vihti

Valtakunnallisen yöperhosseurannan tulokset 1999

Trichosea ludifica
Kuva: Jari Flink
Toustakuva: Kari Aavinen

REIMA LEINONEN, KARL-ERIK LUNDSTEN, GUY SÖDERMAN, LIISA TUOMINEN-ROTO

Kirjoittajien osoitteet - Authors' addresses

Reima Leinonen, Kainuun Ympäristökeskus, Kalliokatu 4, 87100 Kajaani,

email: reima.leinonen@ymparisto.fi

Karl-Erik Lundsten, Rintamamiehentie 7, 02600 Espoo, email: kelundst@saunalahti.fi

Guy Söderman, Liisa Tuominen-Roto, SYKE/LUM, Kesäkatu 6, 00250 Helsinki,

email: guy.soderman@ymparisto.fi, liisa.tuominen-rotto@ymparisto.fi.

Results of the Finnish National Moth Monitoring Scheme 1999

The results of the Finnish monitoring of moths with 93 light-traps (Jalas-type) in 78 sites in 1999 are presented. A total of 322 722 individuals were recorded for 606 species. This report summarizes records on the new species for the moth monitoring scheme, rarities, the occurrence of threatened species, second generations, mass occurrences, migrants and changes in population densities. Also the richness of species and individuals and the highest alpha-diversities per ecological region are listed. A part of the 1999 results is also compared with results from the years 1994-98.

Resultat från den nationella nattfjärilsmoniteringen 1999

I artikeln presenteras resultat från den finländska moniteringen av nattfjärilar, som år 1993 utfördes med hjälp av 93 ljusfällor av typ "Jalas" på 78 platser. Totalt noterades 322 722 exemplar av 606 arter. I denna rapport sammanfattas observationer av arter nya för moniterings-programmet, rariteter, förekomsten av hotade arter, andra generations exemplar, massförekomster, migranter och förändringar i populationstätheter. Dessutom anges artrikedom, individantal, och det högsta alfa-diversitetsvärdena per ekologisk region. En del av resultaten från 1999 jämförs även med resultaten från åren 1994-98.

Johdanto

Vuonna 1993 Suomessa aloitettu yöperhosseuranta (Väisänen 1993) jatkui lähes entisessä laajuudessaan vuonna 1999, jolloin mukana oli 93 Jalas-tyyppistä valorysää 78 eri paikassa. Osa mukana olevista rysistä oli yksityisten perhosharrastajien rysiä. Vuosi 1999 oli yöperhosseurannan seit-

semäs vuosi, jolloin suurin osa rysistä toimi moitteettomasti. Yöperhosseurannan koordinoitua jatkoi ryhmä, johon ovat kuuluneet Guy Söderman (ohjelmavastaava), Karl-Erik Lundsten (Etelä-Suomen koordinaattori) ja Reima Leinonen (Pohjois-Suomen koordinaattori) sekä ATK-tukihenkilöinä Liisa Tuominen-Roto Suomen

Ympäristökeskuksesta. Jokaisessa ympäristökeskuksessa on toiminut vastuuhenkilö, joka on vastannut oman alueensa yöperhosseurannan käytännön toteutuksesta ja ohjauksesta. Suomen Perhostutkijain Seuran 40 jäsentä ovat hoitaneet näytteiden määritykset, ja tiedot on koottu Suomen Ympäristökeskuksen Insecta-tietokantaan.

Aineiston laadullisen tarkastuksen ovat suorittaneet koordinaatioryhmän jäsenet. Yöperhosseurannasta on julkaistu aiemmin vuosiraportteja (Södeman ym. 1994, 1995, 1996, 1999, Leinonen ym. 1998, 1999, 2000).

Sään yleispiirteet

Kesän 1999 sää oli ennätysellisen lämmin, joka näkyi perhosilla toisen polven ennätysmääränä ja kääpiömittarin (*Gymnoscelis ruffasciata*) kolmannen polven ensimmäisenä havaintona seurannassa. Kesän 1999 keskilämpötila oli 15,5 astetta; kesä oli kuiva ja kuuma "intiaanikesä". Kuivuutta esiintyi varsinkin Etelä- ja Kaakkois-Suomessa. Kesän 1999 tehoisan lämpösumman arvot (esim. Helsinki 1626 ja Turku 1594) hipoivat ennätysiksi tällä vuosisadalla. Suurta lämpökertymää selittivät osaltaan poikkeuksellisen lämpimät yöt. Alkutaivella 1999 esiintyi ennätyspakkasia: Kittilän Pokassa mitattiin 28.1. -51,5 astetta. Huhtikuun toisella kolmanneksella oli ennätysellisen lämmintä, jonka jälkeen sää kylmeni vapuksi selvästi. Toukokuussa oli todella kylmää ja tehollisen lämpösumman kasvu pysähtyi. Kesäkuussa oli lämmintä ja paljon hellepäiviä. Heinäkuussa oli kuivaa ja helteistä etelässä, mutta pohjoisessa saatiin normaalia enemmän sateita. Elokuu oli etelässä normaali, mutta pohjoisessa viileämpi ja sateinen. Tehoisaa lämpösummaa oli kertynyt 1,2 kertaa keskimääräistä enemmän. Kesä jatkui syyskuussa ja kuu-kausi oli poikkeuksellisen kuiva ja lämmin. Tehoisaa lämpösummaa kertyi 200 vuorokausiastetta normaalia enemmän. Loppukuusta esiintyi ankaria halloja. Lokakuussa oli lämmintä ja sateista. Pohjoisimpaan Lappiin satoi lunta lokakuun alussa, ja

kuun lopulla tuli ensilunta koko Pohjois-Suomeen. Pysyvä lumi peitti suurinta osaa maata marraskuun puolivälissä (Anonyymi 1999).

Tulokset 1999

Vuonna 1999 laskettiin yöperhosseurannassa 322 722 yksilöä 606 lajista. Yöperhosseurannan seitsemän toimintavuoden aikana on löytöjä saatu yhteensä 675 lajista. Joka vuosi on seurannassa havaittu uutena 10–20 lajia. Määrä on vuodesta toiseen laskeva, koska noin 90 % maamme yöaktiivisista lajeista on jo havaittu seurannassa. Vuoden 1999 lajimäärä oli samaa tasoa aiempiin vuosiin verrattuna, mutta yksilömäärät jäivät keskimääräistä hieman alhaisemmaksi. Syynä tähän oli luultavimmin kesän kuivuus varsinkin etelässä. Vuosien 1993-99 rysien määrä, lajimäärä, yksilömäärä ja sataan rysään suhteutettu yksilömäärä ilmenevät taulukosta 1.

Korkeimmat lajimäärät laskettiin elohopealampuryksissä Tammisaaren Gullössä (377 lajia ja 365 lajia). Korkein sekavalolampulla saatu lajimäärä oli Lemmännin Västerängassa (338 lajia). Alin lajimäärä oli Enontekiön Hetassa (7 lajia). Kilpisjärven rysästä saatiin vain 3 lajia, mutta rysän toiminnassa oli joitakin häiriöitä. Lajirunsaudeltaan parhaat paikat ilmenevät taulukosta 2.

Myös korkein yksilömäärä saatiin elohopealampulla varustetusta Tammisaaren Gullön rysästä (15814 yksilöä).

Toisena oli sekavalolampulla varustettu Lammin Pappilanniemen rysä (12086 yksilöä). Alin yksilömäärä (7 yksilöä) saatiin Enontekiön Hetasta. Yksilömääriltään runsaimmat rysäpaikat ilmenevät taulukosta 3.

Yöperhosseurannalle uutena löydettiin vuonna 1999 seuraavat 11 lajia: *Eupithecia fraxinata*, *Hypomecis punctinalis*, *Phytometra viridaria*, *Deltote bankiana*, *Elaphria venustula*, *Trichosea ludifica*, *Acronicta strigosa*, *Acronicta cuspidis*, *Trachea atriplicis*, *Mythimna turca* ja *Herminia tarsicrinalis*. Näistä voidaan erityisesti mainita pihlajayökkönen (*Trichosea ludifica*) Tohmajärveltä, jossa sitä oli kahtena sukupolvena.

Vastaavasti vuonna 1999 jäi löytämättä 79 lajia, jotka on löydetty joinakin seurannan aiempina vuosina (taulukko 4). Löytämättä jääneiden lajien joukossa on kymmenen vaeltajalajia ja useita päiväaktiivisiä lajeja, jotka tulevat sattumalta valorysiin.

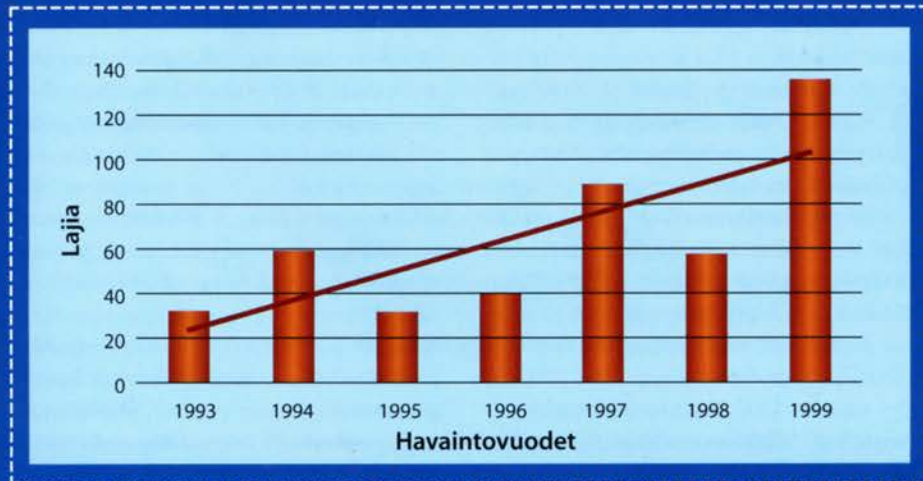
Pitkälle syksyyn jatkunut "intiaanikesä" näkyi selvästi runsaina kakkospolvina. Seurannassa löydettiin toista sukupolvea yhteensä 135 lajista, joka on selvästi korkeampi kuin aiempina vuosina. Lisäksi todettiin kääpiömittarilla (*G. ruffasciata*) kolmatta sukupolvea ainakin Hangossa ja Virolahdella. Lajit, joilla oli toista sukupolvea vuonna 1999, ilmenevät taulukosta 5.

Vuoden 1999 aineiston uhanalaisten perhosten tarkastelu on tehty vanhojen uhanalaisuuskkriteerien perusteella (Ympäristöministeriö 1991). Vuonna 1999 yöperhosseurannassa löydettiin yhteensä 17 uhanalaista lajia. Hävinneiden luokkaan kuuluvaa (H) keltasiilikästä (*Rhyparia purpurata*) saatiin yhteensä 7 yksilöä. Laji näyttää olevan palaamassa maahamme. Valtakunnallisesti uhanalaista vaarantuneiden luokkaan (V) kuuluvaa naavamittaria (*Alcis jubatus*) saatiin 49 yksilöä. Määrä on pysynyt aiempiin vuosiin verrattuna lähes ennallaan. Silmälläpidettävien ja taantuneiden luokasta (St) saatiin 4 lajia ja silmälläpidettävien, harvinaisten lajien luokasta (Sh) 11 lajia. Taantuneiden luokassa kiinnittyi huomio ruutumäkiyökkösen (*Agrochola nitida*) alhaiseen yksilömäärään (2 yksilöä). Se on seurannan tähän mennessä alin arvo. Seurannassa todetut valtakunnallisesti uhanalaiset lajit ilmenevät taulukosta 6.

Vaeltajiksi luokiteltuja lajeja saatiin vuonna 1999 yhteensä kymmenen lajia. Runsain näistä oli ruskamittari (*Agriopsis aurantiaria*), jolla esiintyneeseen osittain myös kotimaista kantaa. Vaeltaneita voivat myös olla Virolahdella löydetty *Spilosoma urticae*, *Mythimna turca* ja *Deltote bankiana*. Vaeltajia oli enemmän kuin edellisellä vuonna, koska kesän aikana esiintyi useita sopivia vaellussaitia. Muut vuoden 1999 vaeltajat olivat:

Kuva 1. Toisen sukupolven määrien kehitys yöperhosseurannassa vuosina 1993-99.

Figure 1. Number of species with a second generation in the moth monitoring scheme during 1993-99.

Eilema griseolum, *Hypomecis punctinalis*, *Aplocera plagiata*, *Autographa gamma*, *Agrotis segetum*, *Agrotis ipsilon*, *Schinia scutosa* ja *Macdunnoughia confusa*.

Vertailu edellisiin vuosiin

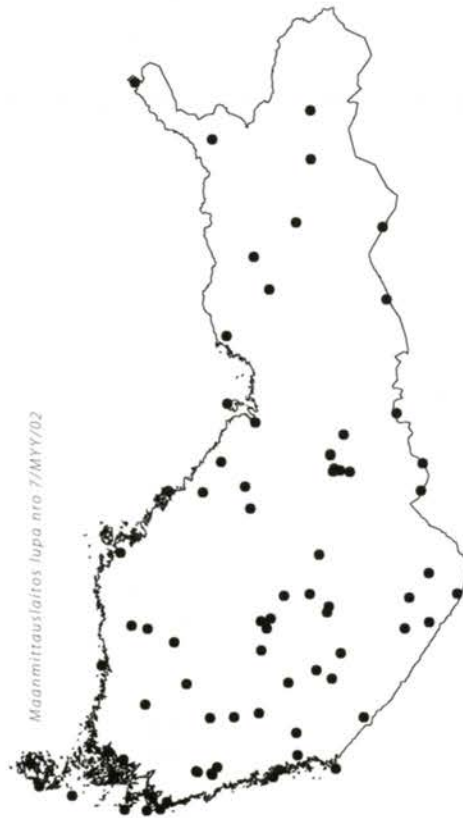
Verrattaessa vuoden 1999 kymmentä runsainta lajia vuoden 1998 vastaaviin voidaan todeta mittareiden osalta kohtalaista kasvua. Kymmenen runsaimman lajin listalla vaihtuvat yleensä vain 2–4 viimeistä lajia vuosittain.

Seitsemän seurantavuoden (1993–99) kolme runsainta lajia ovat olleet tunturimittari (*Epirrita autumnata*), mustikkamittari (*Eulithis populata*) ja syysvarpummittari (*Chloroclysta citrata*). Ne ovat olleet myös vuosittaisissa tarkasteluissa 10 000 pyydystetyn yksilön rajan rikko-neita lajeja. Runsain laji vuonna 1999 oli taas tunturimittari, jota laskettiin 19165 yksilöä. Tunturimittari on jälleen pikkuhiljaa runsastumassa, mutta ei ole vielä lähelläkään huippuvuoden 1994 yksilömäärää. Kymmenen runsainta lajia vuodelta 1999 on lueteltu taulukossa 7 ja kaikkien seurantavuosien runsaimmat lajit taulukossa 8.

Harvinaisia lajeja, joita on saatu vuosina 1993–98 vain yksi yksilö, on seuranta-aineistossa 27 lajia. Osa näistä on päiväaktiivisia, osa vaeltajia ja osa huonosti valolle tulevia lajeja. Seurannan harvinaisimmat lajit ilmenevät taulukosta 9.

Verrattaessa lajistossa vuonna 1999 tapahtuneita kannanmuutoksia viiden vuoden keskiarvoon (1994–98) taantuneisiin lukeutuu useita kevatlajeja ja yökkösiä. Vastaavasti vahvempia kantoja esiintyy hennohkoilla mittareilla ja esim. täplätupukkaalla, jonka luontainen runsaan esiintymisen vuosi osui vuodelle 1999. Vuonna 1999 selvimmin vahvistuneet ja heikentyneet lajit ilmenevät taulukosta 10.

Yöperhosseurannan monimuotoisuusindeksi eli alfa-diversiteetti (ks. Woiwod & Riley 1996) kertoo paikallisen lajiston yksilömäärien jakauman tasaisuudesta. Vuoden 1999 korkein alfa-arvo laskettiin Lemlannin Västerängalle (78,64) ja alin Enontekiön Hetalle (0,10). Vuonna 1999 alfa-arvot näyttivät jatkavan kasvuaan edellisiin vuosiin verrattuna. Korkeimmat arvot alkavat lähestyä jo Baltian maiden aiempien vuosien arvoja. Pohjois-Suomen alhaisimmat arvot eivät kuitenkaan ole muiden Suomen havaintopaikkojen kanssa täysin vertailukelpoisia, koska alhaiset laji- ja yksilömäärät vähentävät indeksin arvoa. Lajiston monimuotoisuutta tarkasteltaessa tuleekin ottaa huomioon alfa-in-

Kuva 2. Suomen yöperhosseuranta-verkko vuonna 1999.

Figure 2. The Finnish moth monitoring network in 1999.

deksiin lisäksi myös laji- ja yksilömäärät. Korkeimmat alfa-diversiteetti-arvot kasvillisuusvyöhykkeittäin ilmenevät taulukosta 11. Hemiborealisella vyöhykkeellä Ahvenanmaan rysät on eritelty mantereen rysistä. Vuoden 1999 tuloksissa alfa-diversiteetin isolinjat jatkoivat pääosin siirtymistä pohjoisemmaksi.

Yhteenveto

Yöperhosseurannan seitsemäs vuosi on takanapäin, mutta seurannan raportointi on ikävä kyllä myöhästynyt. Rysät on nyt toivon mukaan pääsääntöisesti sijoitettu niihin paikkoihin, joissa seuranta voidaan jatkaa mahdollisimman pitkään. Toisen viisivuotiskauden tavoitteena on siirtää lajiyh-teisöseuranta enemmän elinympäristö-painotteiseksi, ja siksi suurin osa rysistä sijaitsee nyt metsäympäristöissä. Tavoitteena on kerätä mahdollisimman pitkiä aikasarjoja samoilta paikoilta, että päästäisiin seuraamaan mahdollisia muutoksia yöperhosten populaatioissa. Tästä syystä on tärkeää myös tallentaa mahdolliset muutokset rysäympäristöissä väärin tulkintojen välttämiseksi. Tähän mennessäkin on jo alkanut hahmottua joidenkin lajien kohdalla luontaisesti tapahtuvaa vaihtelua, joka näkyy samaan rysämäärään suhteutetuissa aineistoissa. Viime vuosina on ollut useita lämpimiä kesä, joka heijastuu monen lajin

esiintymisen hitaana siirtymisenä yhä pohjoisemmaksi. Näitä levittäytyviä lajeja ovat mm. pikkumorsiusyökkönen (*Cryptocala chardinyi*), koivulovimittari (*Ennomos autumnarius*), suolaheinämittari (*Timandra griseata*) ja laikkumittari (*Calospilos sylvatus*). Vuosi 1999 jää mieleen kakkospolvien runsaimpana kesänä, mutta tulevat vuodet näyttävät onko tämä trendi edelleenkin nouseva. Tähänastiset kakkospolvien vuosittaiset määrät ilmenevät kuvasta 1.

Kirjallisuus

- Anonyymi 1997: Ilmatieteen laitoksen kuukausikatsaukset, Helsinki.
- Leinonen, R., Söderman, G., Lundsten K.-E. & Grönholm, L. 1998: Valtakunnallisen yöperhosseurannan tulokset 1996, - *Baptria* 23:63-71.
- Leinonen, R., Söderman, G. & Lundsten, K.-E. 1999: Valtakunnallisen yöperhosseurannan tulokset 1997, - *Baptria* 24:47-54.
- Leinonen, R., Söderman, G. & Lundsten, K.-E. 2000: Valtakunnallisen yöperhosseurannan tulokset 1998, - *Baptria* 25:163-170.
- Söderman, G., Väisänen, R., Leinonen, R. & Lundsten, K.-E. 1994: Valtakunnallisen yöperhosseurannan 1. vuosiraportti. [Finnish Moth Monitoring Newsletter 1 (1993)]. - *Tampere*.
- Söderman, G., Lundsten, K.-E., Leinonen, R. & Liukko, U.-M. 1995: Valtakunnallisen yöperhosseurannan 2. vuosiraportti. [Finnish Moth Monitoring Newsletter 2 (1994)]. - *Tampere*.
- Söderman, G., Lundsten, K.-E., Leinonen, R. & Grönholm, L. 1996: Valtakunnallisen yöperhosseurannan 3. vuosiraportti. [Finnish Moth Monitoring Newsletter 3 (1995)]. - *Suomen ympäristö* 62.
- Söderman, G., Leinonen, R., Lundsten, K.-E. & Tuominen-Roto, L. 1999: *Yöperhosseuranta 1993-97*. - *Suomen ympäristö* 303, Helsinki.
- Väisänen, R. 1993: Valtakunnallinen yöperhosseuranta [Moth monitoring network of light traps established in Finland], - *Baptria* 18:9-11.
- Woiwod, I. & Riley, A. 1996: Moth diversity and long-term trends, in *International Moth Monitoring Scheme*. - *Tema Nord* 1996:630.
- Ympäristöministeriö 1991: Komiteamietintö 1991:30, *Uhanalaisten eläinten ja kasvien seurantatoimikunnan mietintö*, [Betänkande av kommissionen för övervakning av hotade djur och växter]. - Helsinki.

Taulukko 1. Yöperhosseurannan rysämäärät (T), laji- (S) ja yksilömäärät (N) ja sataan rysään suhteutetut yksilömäärät (N/100) vuosina 1993-99.

Table 1. Number of traps (T), species (S) individuals (N) and relative numbers of individuals (N/100) between years 1993-99.

Vuosi	T	S	N	N/100
1993	117	572	413 455	353 380
1994	140	590	587 571	419 672
1995	142	606	569 461	401 029
1996	151	614	623 883	413 168
1997	148	610	407 954	275 644
1998	95	610	343 638	357 956
1999	93	606	322 722	347 012
1993-99	93-151	675	466 954 (ka)	366 837 (ka)

Taulukko 2. Yöperhosseurannan korkeimmat rysäkohtaiset lajimäärät 1999.

Table 2. The highest observed numbers of species per trap in 1999.

Paikka ja rysänro	Lajia
Tammisaari Gullö, 155	377
Tammisaari Gullö, 169	365
Lemland Västeränga, 0255	338
Virolahti kirkonkylä, 409	331
Pernaja Kabböle, 152	325
Hanko Tvärminne, 102	324
Tammisaari Bromarv, 114	319

Taulukko 3. Yöperhosseurannan korkeimmat rysäkohtaiset yksilömäärät vuonna 1999.

Table 3. The highest numbers of individuals per trap in 1999.

Paikka ja rysänro	Yksilöä
Tammisaari Gullö, 169	15 814
Lammi Pappilanniemi, 104	12 086
Tammisaari Gullö, 155	11 261
Korpilahti Korospohja, 908	9 820
Lammi Pappilanniemi, 103	8 116
Tammisaari Bromarv, 114	7 918
Lohja Mynterlä, 159	7 478

Reima Leinonen kokemassa yhtä yöperhosseurannan pyydyksistä Kainuussa.

Taulukko 4. Yöperhosseurannassa vuonna 1999 löytämättä jääneet lajit, joita on havaittu aiempina vuosina. Suluisa havaintovuosi, mikäli niitä on vain yksi.

Table 4. Species not observed in the moth monitoring scheme in 1999 In parenthesis the year of the observation, if the species has been observed only during one year.

Neozephyrus quercus (98)	Cossus cossus	Habrosyne pyritoides
Thalera fimbrialis	Scopula virgulata	Scopula rubiginata (93)
Idaea serpentata	Idaea muricata (93)	Idaea virgularia
Horisme vitalbata (94)	Epirrhoe hastulata (95)	Orthonama obstipata (95)
Rheumaptera cervicalis	Eupithecia analoga	Eupithecia egenaria
Eupithecia selinata	Eupithecia millefoliata (97)	Eupithecia dodoneata
Acasis appensata (93)	Lomaspilis opis	Macaria artesiaria
Agriopsis marginaria (97)	Malacosoma castrense	Castropacha quercifolia (98)
Agrius convolvuli (98)	Pygaera timon	Euproctis similis (96)
Setina irrorella	Setema cereola	Lithosia quadra (93)
Tyria jacobaeae (95)	Euclidia glyphica (98)	Catocala sponsa (96)
Catocala pacta (98)	Heliothis virespila	Mesogona oxalina

Jatkuu seuraavalle sivulle ▶

▲ Aaltoritariyökkönen (*Catocala sponsa*) (65 mm) on esimerkki lajista, joka tulee valopyydyksiin äärimmäisen harvoin. Yöperhosseurannassa se on tavattu vain kerran vuonna 1996.

Calamia tridens

▲ Viheryökkönen (*Calamia tridens*) (36 mm) oli Etelä-Suomessa vielä 1970-luvulla yleisesti valopyydyksiin tuleva laji. Sen jälkeen laji on voimakkaasti taantunut. Taantumisen voimakkuutta osoittaa, ettei laji tullut yhteenkään yöperhosseurantapyödykseen vuonna 1999.

Herminia tarsicrinalis

Calospilos sylvata

Gymnoscelis rufifasciata

Etelänkäräsyyökkönen (*Herminia tarsicrinalis*) (33 mm), laikkumittari (*Calospilos sylvata*) (31 mm) ja kääpiömittari (*Gymnoscelis rufifasciata*) (14 mm) ovat esimerkkejä lajeista, joiden toisen sukupolven yksilöitä tavataan valopyydyksissä usein runsaammin kuin ensimmäisen sukupolven yksilöitä. Vuoden 1999 seurannassa kääpiömittarista tavattiin syyskuussa myös kolmatta sukupolvea.

Xestia ashworthii
Xestia gelida (95)
Opigena polygona
Hydraecia ultima (97)
Apamea maillardi
Ipimorpha contusa
Acronicta euphorbiae
Syngrapha microgamma
Noctua janthe
Euxoa crypta
Orthosia miniosa (98)
Anarta myrtilli (94)
Litophane ornitopus
Cucullia lactucae
Archana geminipuncta

Xestia lorezi
Diarsia florida
Spaelotis ravida
Photodes captiuncula
Apamea oblonga
Phlogophora meticulosa
Moma alpium
Syngrapha diasema
Noctua janthina (98)
Mythimna flammea
Orthosia munda (96)
Conistra erythrocephala
Sympistis heliophila
Spodoptera exiqua

Xestia laetabilis (93)
Paradiarsia glareosa (94)
Calamia tridens
Oligia fasciuncula
Apamea lithoxylaea
Amphipyra pyramidea
Euchalcia modestoides (97)
Nycteola asiatica
Actebia fennica (93)
Mythimna pudorina
Sideridis albicolon (96)
Xylena exsoleta (96)
Cucullia gnaphalii
Archana dissoluta

Taulukko 5. Lajit, joilla esiintyi toista sukupolvea yöperhosseurannassa vuonna 1999.

Table 5. Species with a second generation in 1999.

Falcaria lacertinaria
Thyatira batis
Ochropacha duplaris
Cyclophora albipunctata
Scopula ternata
Idea biselata
Scotopteryx chenopodiata
Xanthorhoe spadicearia
Xanthorhoe fluctuata
Mesoleuca albicillata
Chloroclysta truncata
Thera obeliscata
Spargania luctuata
Eupithecia plumbeolata
Eupithecia actaeata

Anticollix sparsatus
Euchoeca nebulata
Calospilos sylvata
Macaria alternata
Plagodis pulveraria
Selenia tetralunaria
Ectropis crepuscularia
Cabera exanthemata
Hylaea fasciaria
Deilephila elpenor
Notodonta ziczac
Gluphisia crenata
Clostera anastomosis
Thumatha senex
Spilosoma lubricipeda
Rivula sericealis
Hypena crassalis
Deltote uncula
Diachrysis chrysitis
Plusia putnami
Abrostola triplasia
Acronicta megacephala
Acronicta auricoma
Euplexia lucipara

Drepana falcata
Pygaera timon
Jodis putata
Timandra griseata
Scopula immorata
Idea dimidiata
Orthonama vittata
Xanthorhoe ferrugata
Epirrhoe alternata
Cosmorhoe ocellata
Plemyria rubiginata
Electrophaes corylata
Euphyia unangulata
Eupithecia linariata
Eupithecia assimilata

Aplocera plagiata
Hydrelia sylvata
Lomaspilis marginata
Macaria liturata
Opisthograptis luteolata
Cleora cinctaria
Aethalura punctulata
Lomographa temerata
Siona lineata
Phalera bucephala
Pterostoma palpinum
Clostera curtula
Clostera pigra
Coscinia cribraria
Spilosoma lutea
Phytometra viridaria
Hypena proboscidalis
Earias clorana
Diachrysis tutti
Autographa macrogamma
Abrostola tripartita
Acronicta leporina
Acronicta rumicis
Caradrina morpheus

Drepana curvatula
Tethea or
Cyclophora pendularia
Timandra comai
Scopula immutata
Idea straminata
Xanthorhoe designata
Xanthorhoe montanata
Epirrhoe galiata
Ecliptopera silaceata
Thera variata
Colostygia pectinataria
Perizoma alchemillatum
Eupithecia centaureata
Gymnoscelis rufifasciata (myös 3. polvi)
Discoloxia blomeri
Pterapherapteryx sexalata
Macaria notata
Chiasmia clathrata
Selenia dentaria
Hypomecis roboraria
Cabera pusaria
Campaea margaritata
Hyles gallii
Notodonta dromedarius
Ptilodon capucina
Clostera anachoreta
Calliteara abietis
Diacrisia sannio
Phragmatobia fuliginosa
Schrankia costaestrigalis
Pseudeustrotia candidula
Pseudoips prasinanus
Plusia festucae
Autographa gamma
Trichosea ludifiga
Acronicta psi
Simyra albivenosa
Paradrina clavipalpis

Discestra trifolii	Hada plebeja	Mamestra brassicae
Lacanobia contigua	Lacanobia thalassina	Lacanobia suasa
Lacanobia oleracea	Hadena rivularis	Hadena capsincola
Mythimna pallens	Mythimna obsoleta	Agrotis exclamationis
Actinotia polyodon	Ochropleura plecta	Diarsia rubi
Xestia c-nigrum	Herminia tarsicrinalis	Polypogon tentacularius

Taulukko 6. Yöperhosseurannassa vuonna 1999

löydetty valtakunnallisesti uhanalaiset lajit.

(H=hävinneet, V=vaarantuneet, St=silmälläpidettävät taantuneet, Sh=silmälläpidettävät harvinaiset)

Table 6. Nationally threatened species recorded in the moth monitoring scheme in 1997
(H=extinct, V=vulnerable, St=near threatened, declined, Sh=near threatened, rare)

Rhyparia purpurata (H)	Alcis jubatus (V)	Acronicta strigosa (St)
Pseudeustrotia candidula (St)	Aplocera plagiata (St)	Melanchna persicariae (St)
Agrochola nitida (Sh)	Apamea anceps (Sh)	Apeira syringaria (Sh)
Asthena albulata (Sh)	Cucullia argentea (Sh)	Ecliptopera capitata (Sh)
Lamellocossus terebra (Sh)	Nycteola revayana (Sh)	Phytometra viridaria (Sh)
Philereme transversata (Sh)	Trichosea ludifica (Sh)	

Acronicta strigosa

1990-luvun lopun lämpimät kesät ovat hyödyttäneet monia uhanalaisia lajeja. Vielä 1997 tuomiyökkönen (*Acronicta strigosa*) (29 mm) arvioitiin luokkaan silmällä pidettävä, taantunut ja keltasiilikäs (*Rhyparia purpurata*) ▼ (42 mm) jopa kokonaan maastamme hävinneeksi.

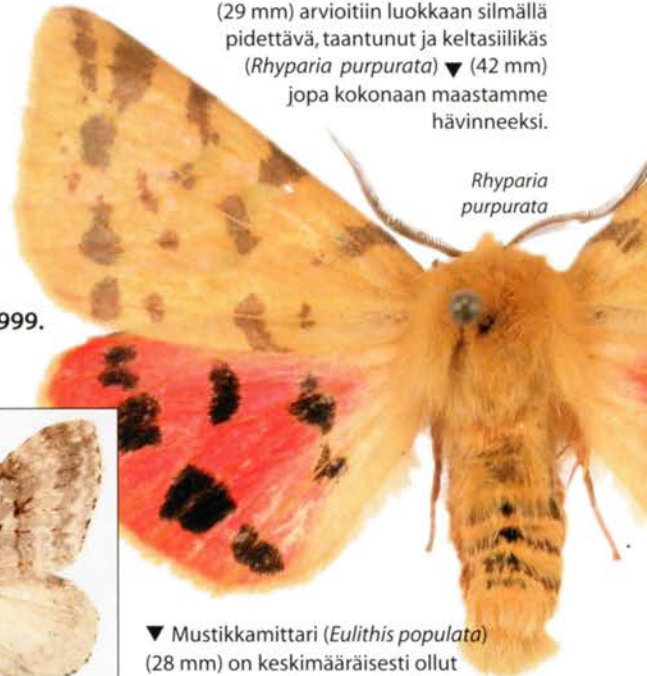
Taulukko 7. Yöperhosseurannan runsaimmat lajit ja yksilömäärät vuonna 1999.

Table 7. The most abundant species in the moth monitoring in 1999.

Epirrita autumnata	19 165	Tunturimittari
Chloroclysta citrata	14 293	(<i>Epirrita autumnata</i>)
Eulithis populata	12 173	(33 mm) oli
Cerapteryx graminis	7 459	yöperhos-
Eupithecia pusillata	7 091	seurannan
Cabera exanthemata	6 499	runsain laji
Cabera pusaria	6 085	kuten niin
Operophtera fagata	5 956	monena vuonna
Orthosia gothica	5 932	aiemminkin.
Hydraecia micacea	4 658	

Epirrita autumnata

Rhyparia purpurata

▼ Mustikkamittari (*Eulithis populata*) (28 mm) on keskimääräisesti ollut seurannan toiseksi runsain laji. Vuonna 1999 se oli kolmanneksi runsain.

Taulukko 8. Yöperhosseurannan unsaimmat lajit ja yksilömäärät vuonna 1993-99.

Table 8. The most abundant species in the moth monitoring during 1993-99.

Epirrita autumnata	329 005	Orthosia gothica	82 988
Eulithis populata	163 537	Operophtera brumata	54 929
Chloroclysta citrata	132 845	Scotopteryx chenopodiata	49 002
Cerapteryx graminis	109 731	Mythimna impura	47 369
Eupithecia pusillata	92 424	Amphipoea fucosa	46 039

Eulithis populata

Taulukko 9. Lajit, joita on havaittu vain yksi yksilö vuosina 1993-99.

Table 9. Species observed only as one single specimen 1993-99.

Neozephyrus quercus	Scopula rubiginata	Orthonama obstipata
Horisme vitalbata	Eupithecia millefoliata	Eupithecia fraxinata
Agriopsis marginaria	Agrius convolvuli	Lithosia quadra
Euclidia glyphica	Euchalcia modesta	Acronicta cuspis
Phlogophora meticulosa	Trachea atriplicis	Ipimorpha contusa
Hydraecia ultima	Archanara geminipuncta	Elaphria venustula
Xylena exsoleta	Anarta myrtilli	Sideridis albicolon
Orthosia munda	Orthosia miniosa	Mythimna turca
Actebia fennica	Paradiarsia glareosa	Xestia gelida
Xestia laetabilis		

Agrius convolvuli

Silloin tällöin seurantapyydyksiin tulee kaukaisia vieraita. Mm. kiertokiihtäjä (*Agrius convolvuli*) (115 mm) on kerran mennyt seurantapyydykseen.

Taulukko 10. Yöperhosseurannan voimakkaat kannanvaihtelut vuonna 1999 verrattuna vuosien 1994-98 keskiarvoon.

Table 10. Major changes in 1999 population densities compared with the five year average 1994-98.

Vahvistuneet kannat - Stronger populations

Jodis putata	Mesoleuca albicillata	Perizoma hydratum
Euchoeca nebulata	Hydrelia sylvata	Macaria signaria
Macaria liturata	Lomographa temerata	Macrothylacia rubi
Orgyia antiqua	Gortyna flavago	Trisateles emortualis

Heikentyneet kannat - Weaker populations

Miltochrista miniata	Polychrysia moneta	Autographa excelsa
Amphipoea fucosa	Agrochola lota	Agrochola nitida
Orthosia gracilis	Orthosia populeti	Euxoa nigricans
Euxoa cursoria	Euxoa recussa	Xestia baja

Taulukko 11. Yöperhosseurannan korkeimmat alfa-diversiteettiärvot vuonna 1999 kasvillisuusvyöhykkeittäin.

Table 11. Highest values of alpha-diversity within different vegetation zones in 1999.

Paikka	Rysänro	Lajia	Yksilöä	Alfa
Hemiboreaallinen mereinen vyöhyke - Hemiboreal occidental zone				
Lemland, Västerånga	256	314	4182	78,64
Lemland, Västerånga	255	338	6660	75,19
Finström, Husö	201	264	5434	58,01
Kökar	258	241	4121	55,85
Hemiboreaallinen mantereinen vyöhyke - Hemiboreal continental zone				
Hanko, Uddskatan	158	307	4368	75,27
Tammisaari, Gullö	155	377	11261	75,15
Mietoinen, Saari	215	306	4883	72,40
Hanko, Tvärminne	102	324	6331	72,24
Pernaja, Kabböle	152	325	7249	69,86
Eteläboreaallinen vyöhyke - Southern boreal zone				
Loviisa, Valkom	110	228	1658	71,58
Virolahti, kk.	409	331	7351	71,24
Joutseno, Kähäriä	451	302	5942	67,21
Joutseno, Kähäriä	452	281	5802	61,70
Lammi	103	299	8116	61,04
Keskiboreaallinen vyöhyke - Middle boreal zone				
Vaasa, Vanha Vaasa	802	175	2871	41,06
Kontiolahti, Romppala	708	187	3944	40,81
Kontiolahti, Romppala	707	173	2995	39,95
Kajaani, Laajankangas	1209	120	828	38,55
Ilomantsi, Petkeljärvi	709	158	2868	35,97
Pohjoisboreaallinen vyöhyke - Northern boreal zone				
Sotkamo, Naapurinvaara	1259	154	2856	34,85
Suomussalmi, Raate	1204	108	2325	23,44
Puolanka, Paljakka	1262	74	2403	14,45
Kuusamo, Liikasenvaara	1105	38	536	9,33
Sodankylä, Tähtelä	1314	28	476	6,49
Orohemiaraktinen vyöhyke - Orohemiarctic zone				
Enontekiö, Kilpisjärvi	1307	3	22	0,94 (häiriötä?)

Macaria signaria

Gortyna flavago

Kuusikaarimittari (*Macaria signaria*) (26 mm) ja takiaisyökkönen (*Gortyna flavago*) (37 mm) olivat 1999 totuttua runsaampia.

Polychrysia moneta

Euxoa recussa

Monen metalliyökkösen tavoin rahayökkönen (*Polychrysia moneta*) (35 mm) oli 1999 seurannassa hyvin vähälukuinen. Sahamaayökköstä (*Euxoa recussa*) (33 mm) tavataan vuodelta yhä vähemmän. Laji on taantunut paitsi Suomessa myös Baltiassa.

Hitukoi *Elachista abiskoella** Suomelle uutena

*Bengtsson, 1977 (Lepidoptera: Elachistidae)

ERKKI M. LAASONEN & LEENA LAASONEN

Kirjoittajien osoitteet - Authors' addresses:

Erkki M. Laasonen, Lääketieteen laitos, PL 607, FIN-33014 Tampereen Yliopisto, Finland,

Leena Laasonen, Röntgenosasto, Kirurginen sairaala, PL 263, FIN-00029 HUS, Finland

e-mail: laasonen@kolumbus.fi

***Elachista abiskoella* Bengtsson, 1977 (Lepidoptera: Elachistidae) new to Finland**

The moth was observed from Finland for the first time at Inari Lapland: Inari, Luttojoki, grid 759:55, in July 1st, 2001 - ten males and six females. The find place was at the northern boreal zone in a shallow pine forest on a moor edge, without signs of limestone. This contrasts to the finds from Torne Lapland, Sweden, where the moth has been observed at calcareous moors on the region of mountain birches. There the moth has been associated with *Luzula wahlenbergii* Rupr. and *Carex bigelowii* Torr, but these do not grow in the Finnish find place. Here the moth was best swepted, where the woolly spikes of *Eriophorum vaginatum* L. were present in small amounts. In Finland the moth flies in connection with moths of the early springsummer of our Lapland. All the Palearctic finds of *E. abiskoella* are also reviewed in short.

Lähinaapureissamme lännessä ja idässä on kourallinen perhoslajeja, joilla kohtuuden nimessä pitäisi olla vakinaisia esiintymiä myös Suomessa. Lajit eivät ole sattumalta löytyviä vaeltajia, vaan niiden löytyminen perustuu kollegoiltamme naapurista saattuihin julkaisu- ja suullisiin tietoihin ravintokasveista, tyypillisistä löytöbiotoopeista, ym. Tämän pohjalta me sitten etsimme samanlaisilta löytöpaikoilta ja samoilta kasveilta noita lajeja. Toki lajit ovat harvinaisia ja niillä on vain muutama löytöpaikka, joten työtähän tuo teettää. Tähän yleismalliin sopii *Elachista abiskoella* oikein hyvin (Bengtsson 1977). Asiassa on vain pari kiusallista - ei aivan harvinaista - lisäjuonetta. Julkaisutiedot löytöpaikasta viittasivat aivan toiseen biotooppiin, kuin miltä laji sitten löytyi. Ja suulliset tiedot mahdollisista ravintokasveista eivät lainkaan voi päteä Suomessa.

Meidän ja muiden havainnot

Haavimme hyvin tavanomaista suonreunan varvikkoa ja muutamaa kortta tupasvillaa (*Eriophorum vaginatum* L.) InL: Inarissa,

***Elachista abiskoella* Bengtsson, 1977 (Lepidoptera: Elachistidae) ny för Finland**

E.abiskoella har observerats i Finland från en gles tallskog i Enare Lapland: Enare, Lutto å, ruta 759:55, den 1.7.2001 - tio hanar och sex honor. Stället är markant kalkfattig, och där växer varken *Luzula wahlenbergii* Rupr. eller *Carex bigelowii* Torr, vilka åtminstone hos oss är fjällarter. Det bästa byte fick vi, då vi svepte ställen där det fanns enstaka tofsar av *Eriophorum vaginatum* L. Sittande *E. abiskoella* ser mycket lika ut som täckblad av växtens ulliga axar. Fynd av arten från Irskutsk området i Sibirien och området Primorje i Ryska Fjärran Östern redovisas vidstående.

Kuva löytöpaikasta etelään, vasemmalla harvaa männikköä, josta mikrot löytyivät. Oikealla avosuo. Harmaapajut iso lähteen reunalla.

... Elachista abiskoella Suomelle uutena ...

ruudussa 759:55, Luttojoella 1.7.2001, kun haaviin osui otus, joka hyvin saattoi olla *E. abiskoella*. Tämän innostamana jatkoimme alueen tutkimista noin klo 15:sta klo 17:een, jolloin alkoi sataa. Sää oli hyvin lämmin, täyspilvinen ja sateli muutamman pisaran verran ennen kunnon sadetta. Yksilöitä kertyi kaikkiaan 10 koirasta ja 6 naarasta. Haavissa jokainen *Elachista* oli aivan liikkumatta, sensijaan haavit olivat täynnä samankokoisia, vilisteleviä Hydroptila yksilöitä - pikku vesiperhosia. Tämä teki tunnistamisen tosi hankalaksi puoli-hämärässä. Samaan aikaan olivat lennossa lajit: *H.aureatella*, *L.capitella*, *M.weaverella*, *P.xylostella*, *G.haworthana*, *S.similella*, *E.kilmunella* 6 exx., *E.diederichella* 3 exx., *C.obscuripalpella*, *C.luctuellus*, *C.continuellus*, *L.forsterana*, *E.ministrana*, *C.dubitana*, *O.ledianus*, *O.obsoletanus*, *H.atropunctana*, *A.sauciana*, *A.geminana*, *A.myrtillana*, *E.tetraquetra*, *G.nitidulana*, *H.osteodactyla*, *R.subhastata*, *E.intricata* ja *E.virgaureata*. Tuollainen sarja lajeja lentää seudulla aikaisin kesällä - noin 25.6 ja 1.7 välisenä aikana. V. 2001 oli Itä-Lapissa kehitykseltään normaali, mutta kolme edeltävää päivää ennen 1.7. olivat olleet kylmiä ja sateisia. Kävimme paikalla myös 6.7 hyvin aikaisena vuonna 2002, jolloin *E.abiskoella* ei ollut enää lennossa ja muutkin lajit olivat myöhäisen kesän lajeja. Vuonna 2002 teimme myös huolellisen kasvistoinventoinnin alueelta.

Ruotsista lajia on havaittu kahdelta eri paikalta, 3 km etäisyydellä toisistaan TLpm: Abiskosta vuosien 1977 ja 1999 välillä (Bengtsson 1977, Svensson 1977, Ryrholm & Ohlsson 1999). Kaikkiaan Ruotsista on talletettu yli 100 yksilöä (I. Svensson, henk.koht. tiedonanto).

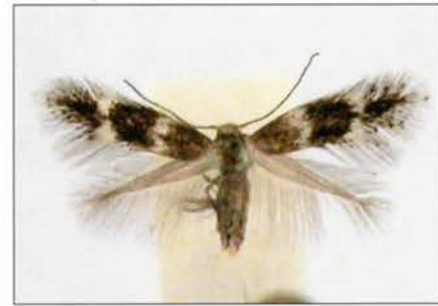
Siperiasta Baikaljärven lounaispäästä Irkutskin oblastista, kolmelta eri paikalta, on vuodelta 1984 ilmoitettu 16 exx (Kaila 1992). Ja Kauko-Idästä Primorskajan Kraista vuosilta 1974 - 84, ainakin kolmelta paikalta, 6 exx. (Sruoga 1995). Muita julkaisuja emme ole onnistuneet maailmalta jäljittämään.

Tuntomerkit ja genitaalipreparaatit

Maastossa tuoreeltaan *E.abiskoella* on keskikokoinen, sen etusiipien kärjet ovat terävät ja siipien yleisväri on silkkisen sinertävä. Laji on vieläkin sinertävämpi

Elachista abiskoella, koiras

Elachista abiskoella, naaras

kuin *E. nielswolffi* Svensson 1976. Näiden piirteiden avulla sitä tosiaan on mahdollista maastossa ainakin epäillä. Tyypillistä on, että siniväri sitten kokoelmassa haihtuu ja otuksen yleisväri on mitänsanomattoman tumman harmaa. Määrittyskaavoja ulkonäön ja genitaalien perusteella on julkaistu useitakin - parhaat löytyvät kuitenkin skandinaavisesta kirjasta (Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen 1977, Falkovits 1981, Sruoga 1995). Sama pätee myös genitaalikuviissa (Bengtsson 1977, Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen 1977, Falkovits 1981). Genitaalit sellaisenaan ovat ainakin hyvin värjättyistä preparaateista aika helpot tunnistaa.

Elintavoista

E.abiskoella on epäilemättä Palearktisen alueen boreomontaaninen laji (Kaila 1992).

Sen esiintymispaikka Suomessa on mäntymetsä suon ja vaaran rajalla, 140 - 170 merenpinnan yläpuolella (mpy). Idässä on matala vaara ja lännessä avoin sara-su. Alueen geologiassa tai kasvistossa ei ole kalkkiin viittaavaa. Ainoa pieni rehevyyteen viittaava piirre on muutama lähde ja kosteat vesipinnat kivien ja mäntäiden välissä vaaran alla. Ruotsissa laji esiintyy tunturikoivikossa, jossa seassa on pieniä avoimia suolaikkuja, 350 -380 m. mpy (Bengtsson 1977). Suot ovat kalkkipitoisia ja niissä on rikas kasvusto, kun taas koivikko on varsin tavanomaista (I. Svensson, henk. koht. tiedonanto). Irkutskin alueella löytöpaikoista toinen oli harvaa männikköä 1450 m. mpy ja lähistöllä oli pikku soita ja laaksoja. Toinen oli joen rannassa kapeassa räaseikköisessä metsäsuikaleessa, sekä vattua ja horsmaa kasvavan palaneen metsän laidassa (M. Viitasari henk.koht. tiedonanto). Koit tulivat siellä valolle.

Suomessa lajia sai parhaiten, kun haavimisen kohteena oli *Eriophorum vaginatum* L. eli mitä tavanomaisin tupasvilla. Ja sitäkin oli paikalla tosi harvassa. Ruotsis-

sa mahdollisena ravintokasvievhodokkaana on ollut *Luzula wahlenbergii* Rupr. (= tunturipiippo) tai joku muu *Luzula* (Ryrholm&Ohlsson 1999, Svensson, henk. koht. tiedonanto). Yhtäkään *Luzula*-lajia ei kuitenkaan löytöpaikaltamme vuoden 2002 inventoinnissa havaittu. Ei minäkäänlaista. *E.abiskoella* on Ruotsissa myös löytynyt, kun haavimisen kohteena on ollut *Carex bigelowii* Torr., eli tunturisarja (I. Svensson, henk.koht. tiedonanto). Sitäkään emme löytäneet, vaan paikan sarrat olivat *Carex dioica* L., *C. canescens* L., *C. vaginata* Tausch, *C. globularis* L., *C. magellanica* Lam., *C. aquatilis* Wahlenb. ja *C. nigra* Reichard. Muita heinämaisia kasveja paikalla olivat *Juncus alpinoarticulatus* Chaix, *Trichophorum alpinum* Pers., *Festuca ovina* L. ja *Agrostis mertensii* Trin. Muiden kasvien lista ei vaikuta tässä yhteydessä oleelliselta - se on kuitenkin kysyttäessä käytettävissä. Ruotsista mainitut kasvit ovat tyypillisiä tunturikoivikon - jopa paljakan lajeja. Suomen biotooppi taasen oli tavallinen mäntymetsän laita, jossa lähimmät koivutkin olivat 30 m. päässä, siksi kasvilajistokin oli aivan toinen. Sivumennen, tupasvillan tähkän alaiset suojuslehdet ja istuva *E.abiskoella* ovat niin samannäköisiä ja -muotoisia, että ryhdyimme jopa etsimään niitä tähkiä taivuttamalla, tosin mitään löytämättä.

Lentopäivät Suomessa olivat 1.7, Ruotsissa 6.7 - 5.8 ja Irkutskin alueella 11. - 28.7. Suomessa myötälajit olivat aikaisen kesän lajeja, muualta ei tästä tietoa ole. Kellonaika Suomessa oli klo 15 - 17, tosin synkkänä pilvisenä päivänä ja havainnointi loppui sateeseen. Ruotsissa kellonaikoja olivat klo 17 ja klo 21 - 23 (Svensson 1977). Saattaa olla, että laji on normaali iltalentäjä, mutta kiipeää jo aiemmin odottelemaan sopivalle kasville, haavin ulottuville.

On kovin vaikeaa antaa uskottavia viitteitä lajit löytämisestä muualta Suomesta. Meidän paikkamme oli mitä tavanomaisin harva mäntymetsä lännessä olevan yhtä ta-

vanomaisen suon laidassa. Ruotsin paikka tuntuu olevan kalkkirikas suonlaita tuntu- rikoivikon korkeudella. Heinämäisistä kasveista on yllä lueteltu esimerkkejä - itse tulemme jatkossakin haavimaan tupas- villaa. Pidämme lajia varsin aikaisena - ainakin metsä-Lapissa. Uskomme myös, että sen etsimisen voi lämpimänä ja pilvi- senä päivänä aloittaa jo klo 15 -17. Kai- kenkaikkiaan löytömmme oli täydellinen on- nenkantamoinen. Mutta kun tekee töitä La- pissa vuosikymmeniä, niin kai siinä jotain välillä haaviinkin osuu.

E. abiskoella on jo paikallaan Suomen perhosten luettelossa. Sitä ennen on *E.al- bidella* Nylander, 1848 ja jälkeen *E.poa* Stainton, 1855 (Kullberg ym. 2001).

Kirjallisuus

● Bengtsson, B. Å. 1977: *Two new species of Microlepidoptera from northern Sweden (Lepidoptera: Elachistidae, Scythrididae)*. - *Ent. scand.* 8:55-58.

● Falkovits, M. I. 1981: 35 Sem. *Elachistidae - Elakovie moli-mineri - Teoksessa: Gershenson, E. C., Danilevskij, A. C., Zaguljaev, A. K., Kuznetsov, V. I., Lvovskij, A. L., Piskunov, V. I., Seksjaeva, S.V., Sinev, S. J. & Falkovits, M. I. (toim.), Opredelitelj nasekomyh Evropeiskoi tsasti SSSR, Tom IV Tshuekrylye, vtoraja tsast: 479-523. "Nauka" Leningradskoje otdelenie, Leningrad (venäjäksi).*

● Kaila, L. 1992: *The Elachistidae of southern Siberia and Central Asia, with description of five new species (Lepidoptera)*. - *Entomol. Fennica* 3:177-194.

● Kullberg, J., Albrecht, A., Kaila, L., Varis, V. (toim.) 2001: *Checklist of Finnish Lepidoptera - Suomen perhosten luettelo. Sahlbergia* 6:45-190.

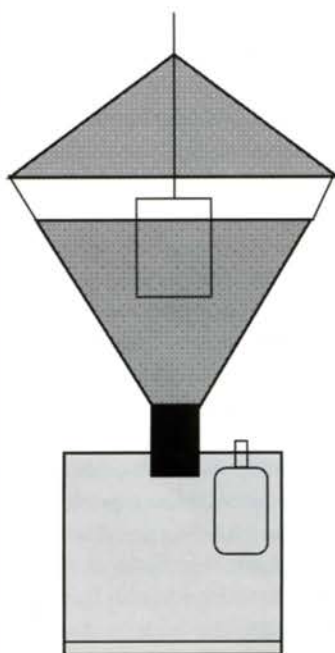
● Ryrholm, N & Ohlsson A. 1999: *Intressanta fynd av fjällfjärilar i Sverige 1998*. - *Ent. Tidskr.* 120:43-53 (ruotsiksi).

● Sinev, S. J. & Sruoga, S. A. 1997: 29 Sem. *Elachistidae - Elakovie moli-mineri - Teoksessa: Kononenko, V. C., Arefina, T. I., Beljaev, E. A., Kupjanskaja, A. N., Nemkov, L. G., Ponomarenko, M. G., Smorotsenko, S. J. & Thistjakov, J. A.: Opredelitelj nasekomyh Dalneva Vostoka Rossii. Tom V. Rutseiniki i Tshuekrylye .tsast 1: 491-502 Dal' nauka, Vladivostok (venäjäksi).*

● Sruoga, V. 1995: *Description of Cosmiotes cornutifera sp.n. and a provisional check-list of Elachistidae fauna of Far-Eastern Russia (Lepidoptera, Elachistidae)*. - *Phegea* 23: 157-162.

● Svensson, I. 1977: *Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1976*. - *Ent. Tidskr.* 98: 37-43 (ruotsiksi).

● Traugott-Olsen, E. & Schmidt Nielsen, E. 1977: *The Elachistidae (Lepidoptera) of Fennoscandia and Denmark. Scandinavian Science Press Ltd, Klampenborg.*

SYÖTTIRYSÄ

Tilaa syöttirysyä. Nämä rysät ovat osoittautuneet tehokkaiksi ja kestäviksi. Kokemäsväli voi olla jopa 2 viikkoa.

Täysin varustettu rysä (Ø 36 cm) käsittää itse rysän lisäksi syöttikotelon (½ l), syötin, keräilyastian (5 l) pohjallisineen ja suojakankaineen, riippulukon sekä myrkkyyastian (0,25 l). Lisäksi tarvitaan vain syöttinestettä ja myrkyä.

Hinnat:

1-9 rysää täysin varustettuna

36 €/rysä

10- rysää täysin varustettuna

34 €/rysä

1-9 pelkkää rysäosaa

17 €/rysä

10- pelkkää rysäosaa

16 €/rysä

pelkkä syöttiosa

8 €/kpl

keräilyastia+suojakangas+riippulukko

15 €/kpl

toimituskulut Suomeen

17 €/tilaus

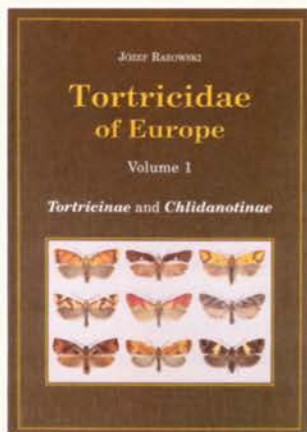
Viestipaino Oy

☒ Kalevantie 5, 33100 TAMPERE

☎ (03) 3899 199, Fax (03) 3899 190

e-mail: viestipaino@viestipaino.fi

www.viestipaino.fi (netttilaus onnistuu)

Euroopan kääriäiset, osa I

Tarvikeväilyksen kuulumisia:

Euroopan kääriäiset, osa I

■ Josef Razowskin kirjoittamasta sarjasta "Tortricidae of Europe" (Euroopan kääriäiset) on ilmestynyt ensimmäinen osa. Kirjassa käsitellään alaheimot Tortricinae (382 lajia) ja Chlidanotidae (8 lajia). Kovakantisen kirjan kieli on siis englanti, koko 30 x 21,5 cm, tekstisivuja on 247, genitaalipiirrostauluja 71 ja aikuiskuvatauluja 16.

Kirja näyttää kuvituksen puolesta samankaltaiselta kuin saman tekijän "Die Tortriciden Mitteleuropas"-kirjassa, (jossa alaheimojen lajeja 210 + 3). Tekstiosuuden on lupausten mukaan selvästi laajempi ja se sisältää yksityiskohtaiset lajikuvaukset ja elintapakuvaukset sekä levinneisyystiedot.

Kirjan toisen osan, joka sisältää noin 550 Olethreutinae alaheimon lajia, luvaan ilmestyvän 2004.

Kirjan myyntihinta on helmikuun loppuun asti 90 euroa (viikonloppukoukousen yhteydessä 81 euroa).

Kokoelmamyrkkyä ja homeenestoa:

■ Tymoli on lähinnä homeenestoon käytettävä jauhemainen kemikaali, jota on käytetty myös tuholaiskarkotteena. Perhosharrastaja voi käyttää ainetta molempiin tarkoituksiin:

● Liottamalla pieni määrä lämpimään veteen ja lisäämällä vesiliuos perhosten kostuttamisrasiaan, estät perhosten homehtumisen

● Trooppisissa oloissa jauheen lisääminen varastolaatikkoon estää tuoreiden perhosten homehtumisen ja samalla kar-

kottaa perhosia havittelevia muurahaisia tai muita hyönteisiä

● Uittamalla pyydyspurkkien pohja-superlonit laimeassa tymolilioksessa vältät perhosten homehtumista pyydysastiassa. Varsinkin syöttirysissä, joissa on kaikista "huolellisuudesta" huolimatta on valunut syöttinestettä pyydysastiaan homehtuminen tapahtuu kesäkuumalla nopeasti, tämä voi käyttökelpoinen niksi

● jauheen lisääminen kokoelmalaatikkoihin pitää tuholaisia loitolla

Tyroliä myydään noin 10 gramman erissä (käyttöturvallisuustiedote mukana) hintaan 9 euroa purkki.

Baygon ja Blattanex hyönteiskarkotteet:

■ Tuotteet sisältävät dikloorofonia, joka on uutettu mehiläisvahalevyyn. Levystä voit leikata esim. saksilla pieniä sormenpään kokoisia palasia ja laittaa ne paksuihin hyönteisneuloihin (käytettävä suojakäsineitä). Sijoittamalla yksi palanen/hyönteislaatikko suojaat kokoelmasi 2-3 vuoden ajan tuholaisilta.

Yhden levyn sisältävän pakkauksen myyntihinta on 25 euroa.

Pyydyskortit:

■ Seura valmistuttaa erän laminoituja pyydyskortteja. Korttiin tulee teksti "Tätä tutkimuspyydystä hoitaa Suomen Perhostutkijain Seura ry:n jäsen: jäsenen tai jäsenen nimi, yhteystiedot (osoite, puhelin ym.). Pyydys sisältää myrkyä, älä koske!" Kääntöpuolella teksti "Denna forskningsfälla sköts av Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf. medlem. Kontaktuppgifterna på andra sidan. Fällan innehåller gift. Rör inte!" Laminoidun kortin ulkomitat on 55 mm x 85 mm, pohjaväri valkoinen.

Korttien minimitalaus on 10 kpl:tta, joiden hinta kotiin postitettuna on 7 euroa. Seuraavat (samanlaiset) 10 kpl maksavat aina 4 euroa enemmän. (Esim. 30 kpl on yhteensä 15 euroa.)

Mikäli haluat kortin jollakin muulla tekstillä (esim. suojelualueilla tehtävät tutkimukset; tutkimuslupatiedot) tai eri kielellä, ota yhteyttä Seuran toimistoon (09-477 2310, jari.kaitila@perhostutkijainseura.fi).

Korttien toimitusaika on noin 2 kuukautta ja kesää varten viimeiset tilaukset 31.3. 2003 mennessä. □

TIEDOTUKSIA

Kokosi: Jari Kaitila

Syyskokouksen 11.12.2002 päätökset

■ Hallituksen erovuoroisten jäsenten tilalle valittiin varapuheenjohtajaksi Vesa Lepistö sekä jäseniksi Lassi Jalonen, Mauri Pelto kangas ja Risto Martikainen.

Seuran tilintarkastajiksi valittiin Nils Hellberg (KHT) ja Erkki Franssila, varalla Price Waterhouse Coopers Oy ja Bo-Göran Kumlander.

Vuoden 2003 toiminta- ja taloussuunnitelmat hyväksyttiin.

Jäsenmaksu päätettiin pitää ennallaan eli varsinaisten jäsenten osalta jäsenmaksu on 25 euroa ja nuorisojäseniltä 12,5 euroa. Liittymismaksun suuruus on 5 euroa.

Tulevat kokoukset

Maaliskuun 12. Kari Nupponen/ Tutkimusmatka Baikalille. Kuukauden lajina idänkiiltokehrääjä (*Borearctia menetriesii*)

Huhtikuun 9. Miten sijoitan valvontavalopisteen tai valopyydysten? Sähköturvallisuus kiinteää pyydystä sijoitettaessa. Kuukauden lajina tummaruskoyökkönen (*Mniotype bathensis*).

Toukokuun 14. Sääntömääräinen kevätkokous. Kokouksessa käsitellään vuoden 2002 toiminta- ja talouskertomukset sekä tilintarkastuskertomus ja vastuuvapauden myöntäminen Seuran hallitukselle ja virkailijoille.

Esitelmän aihe ilmoitetaan myöhemmin. Kuukauden lajeina *Epirrhoe*-suvun raanumittarit (mm. tartuensis ja rivata).

Suomen Perhostutkijain Seuran kuukausikokoukset pidetään Helsingin yliopiston

Ekologian ja systematiikan laitoksen suuressa luentosalissa (P. Rautatiekatu 13) klo 18.30 alkaen.

Stipendejä haettavana uusituin periaattein

Aiempi käytäntö ja sen hankaluudet:

Stipendejä on voinut hakea vuoden alkupuolella kuka tahansa johonkin perhosia käsittelevään tutkimukseen tai selvitykseen, viimeksi myös harrastustoiminnan edistämiseen. Stipendihakemukset on esitelty etukäteisvalmisteltuina hallitukselle, joka on päättänyt stipendien myöntämisestä maaliskuussa.

Hallituksen päätettäväksi on tullut keskenään hyvin erityyppisiä hakemuksia, joiden arvottaminen on ollut hankalaa. Eriytyisen ongelmallisia ovat olleet toiminnalliset hakemukset, joiden todellisia kustannuksia on vaikea arvioida etukäteen. Toinen ongelma on, että ”kesken kauden” on tullut ns. ”hyvä juttu”, mutta koska ei ollut enää budjetoituja varoja niin asia ei ole voitu toteuttaa tai se on vaatinut ”raskaan käsittelyn”.

Lisäksi stipendien toistuva jakaminen samoille henkilöille on herättänyt kielteistä huomiota. Myös tältä osin säännöt oli selkeytettävä.

Uusi toimintamalli:

Jaetaan stipendirahasto kahteen erilliseen osaan:

1. Tutkimukselliset apurahat

(”harrastaja-sarja” ja ”asiantuntija”-sarja)

2. Toiminnalliset apurahat

1. Tutkimukselliset apurahat:

- Stipendien hakuaja ja menettely sama kuin aiemmin.
- Hakijana voi olla yksittäinen henkilö tai ryhmä
- Stipendivaroista vähintään kolmasosa käytetään ”uusien lupaavien hakijoiden” selvityksiin (ns. ”harrastaja”-sarja).
- Hakija, joka on nostanut stipendin edellisenä vuonna, ei voi saada stipendiä seuraavana vuonna. Jos kyseessä on kuitenkin selvästi useana vuonna jatkuva

projekti, stipendi voidaan myöntää useampana peräkkäisenä vuotena.

- Stipendien jakamisessa kriteerinä tulee olla se, että hakija esittää tutkimuksen aiheeseen ja ”tieteelliseen” tasoon suhteutettuna tutkimussuunnitelman tai idean. Harrastajasarjassakaan ei ideaksi pelkästään riitä ”anon xxxx euroa avustusta zzzz kunnan perhosfaunan tutkimiseen”.

- Stipendien jakamisessa suositaan Suomen ja sen lähialuefaunaan liittyviä projekteja, mutta myös maantieteellisesti ”kaukaisemmat” tai laajemmat projektit voivat olla stipendirahoitettavia, mikäli ne ovat perhostutkimuksen kannalta poikkeuksellisen tärkeitä tai mielenkiintoisia, tai niillä voi olla vaikutusta tai yhteyttä suomalaisen faunan selvittämiseen, ja kun projektin rahoitus vaatii useita rahoituslähteitä.

- Hakijan tulee myös sitoutua esittämään projektinsa päätyttyä sitä koskeva loppuraportti tai yhteenveto tuloksista erikseen sovittavassa laajuudessa ja muodossa.

Vuoden 2003 tutkimukselliset stipendit on haettavana edellä esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Kirjallinen hakemus on toimitettava viimeistään **15.03.2003 mennessä** Seuran toimiston osoitteeseen (Suomen Perhostutkijain Seura, Mannerheimintie 146, 00270 Helsinki) tai vaihtoehtoisesti sähköpostitse (jari.kaitila@perhostutkijainseura.fi).

2. Toiminnalliset apurahat:

- Kulukorvauspohjaista apurahaa voi hakea milloin vain

- Toiminnanohjaaja päättää hakemuksista tarkoitukseen varattujen varojen rajoissa.

- Apurahaa voi hakea esim. Seuran jäsenille avointen tilaisuuksien tai yhteisretkien järjestämiseen. Kyseeseen tulevat esim. lajiryhmäsymposiumit tai vastaavat tai muut retkiluonteiset ”oppimistilaisuudet”, muu alueellinen kokous (esim. Pohjanmaan harrastajien vuositapaaminen) tai kunnostustalkoiden organisoimiseen. Kyseeseen tulee myös PALLE-projektin kaltaiset, stipendienhakuajien ulkopuoliset hankkeet

- Toiminnallisista apurahoista ei ole tarkoitus muodostaa minkään paikallisen perhosharrastajaryhmän tai yhdistyksen pysyvää toiminnallista rahoituslähdettä, vaan apurahat suunnataan ensisijaisesti yksittäisiin, toimintaa aktivoiviin tapahtumiin.

- Tilaisuuksista on tiedotettava Baptriassa ja Seuran nettisivuilla.

Toiminnallisen apurahan tarkoitus on aktivoida jäsenistöä toimimaan. Mahdollis-

tamalla jäsenistön omaehtoinen toiminta Seuran toiminta laajenee paitsi maantieteellisesti myös uudempien jäsenten suuntaan ilman että Seuran organisaatio joutuu suuremmin ponnistelemaan.

Tutkijarekisteri

■ Nyt voit Seuran jäsenenä hyödyntää perhososaamisesi myös taloudellisesti ilmoittautumalla Seuran ylläpitämään tutkijarekisteriin.

Seuralle tulee lisääntyvässä määrin henkilöiden, yritysten, yhteisöjen ja julkishallinnon taholta erilaisia perhosia koskevia tutkimus- ja selvityspyyntöjä. Seuran hallitus onkin päättänyt perustaa rekisterin Seuran jäsenistä, jotka ovat halukkaita tekemään (korvausta vastaan) perhosia koskevia tutkimuksia ja selvityksiä. Rekisteri on saatavana seuran toimistolta, ja se julkaistaan myös seuran nettisivuilla. Rekisterissä olevat voivat vapaasti sopia tehtävistään suoraan toimeksiantajiensa kanssa ilman, että Seura mitenkään puuttuu asiaan.

Rekisteri sisältää yhteystietojen lisäksi tiedot maantieteellisistä alueista ja perhosryhmistä, joista ao. ovat halukkaita selvityksiä tekemään. Rekisteriin tulijat ja sieltä seuran toimesta poistettavat hyväksyy hallitus. Rekisteröidyiltä peritään hallituksen vahvistama liittymis- ja vuotuinen ylläpitomaksu. Vuonna 2003 liittymismaksuksi on päätetty 150 euroa ja ylläpitomaksuksi 50 euroa.

Jäsenet voivat ilmoittautua rekisteriin lomakkeella, jonka voi tulostaa netistä Seuran sivuilta tai pyytää toimistolta, minne se myös palautetaan.

Oletko keräillyt ulkomailla?

■ Seura on kartoittamassa jäsenistön keräilykokemuksia rajojemme ulkopuolella – niin kaukomailla kuin Euroopassakin. Saadusta materiaalista on tarkoitus koota jäsenistöä palveleva tietopankki, joka ei niinkään tule sisältämään tietoa hyvistä keräilypaikoista – vaan yleisesti eri maissa keräilyyn liittyvistä kokemuksista ja mahdollisuuksista, niin hyvistä kuin huonoistakin. Näin seuraavien ulkomaille suuntaavien ei tarvitse kokea kaikkea kantaapäidensä kautta, vaan voivat keskittyä keräilyyn. ▶

Tarvitsisimme näin aluksi vapaamuotoista tietoa keräilykohteena olleesta maasta:

- keräilymaa ja ajankohta
- paikallisten suhtautuminen keräilyyn
- mahdolliset lupa-asiat
- keräilyolosuhteen päivä/yö
- mukaan tarvittavat varusteet (vähän erikoisemmat)
- paikan päältä saatavat tarvikkeet (esim. myrkyt, ammoniakki)
- hyvät puolet ja kokemukset
- kohdatut ongelmat
- liikkuminen paikasta toiseen
- sähkön saanti yökeräilyyn

Ja tietysti, jos haluat, tietoa hyväksi koetuista keräilyalueista ja paikoista.

Tiedot voitte lähettää sähköpostitse alekirjoittaneelle osoitteeseen northern@sgic.fi tai postitse Lassi Jalonen, Isonmasantie 2 as 1, 00980 Helsinki.

Luvallanne koottuja kommelluksia ja hyviä muistoja voidaan julkaista Baptrian ulkomaankeräilyn teemanumerossa.

Terveisin
Lassi Jalonen

Tiedätkö Seuralle sopivan toimistotilan?

■ Seuran toimisto on esim. tarvikemyynnin lisääntymisen vuoksi käynyt kovin ahtaaksi. Siksi olemme etsimässä uutta, hieman isompaa tilaa (n. 80-120 m²). Tilan tulisi olla kohtuuhintainen ja tavarakuljetusten kannalta helppo, sijaita pääkaupunkiseudulla, olla joukkoliikennevälineillä (ja myös omalla autolla) helposti saavutettavissa ja alueelta tulisi löytyä parkkitilaa. Lisävarasto tila tarpeen. Mikäli tiedät tällaisen paikan, ota yhteys toiminnanohjaajaan.

Pohjanmaan perhoskerho

Kokous

Talvikokous järjestetään Kokkolassa 22.3. 2003 alkaen klo 16.00. Kokouspaikka on Kokkolanseudun ympäristö- ja elintarvikelaboration kokoushuone Vasarakatu 15, Kokkola. Ohjelmassa mm. lasisiipiset (Miika Vuola), EP:n havainnot (Seppo

Kontiokari), KP:n havainnot (Matti Ahola) ja perhosten määrittäystä.

Kesäretki 19.-21.7.2002

Kerhon kesäretki suuntautui Lohtajan Vattajaniemelle, armeijan ampumaleirin maastoon. Leirin alueella sijaitsevat Keski-Pohjanmaan komeimmat hiekkadyynit. Retkelle osallistui 12 henkilöä.

Vattajaniemelle uusia lajeja todettiin imagona, toukkana tai koverteena yhteensä 20 lajia, joten alueen lajiluku on nyt 724. Odotetusti monet uudet havainnot koskevat pieniä perhosia, joiden havainnointi alueella on jäänyt vähäisemmäksi. Varsinaisia dyyniperhosiakin todettiin alueelta melko monta lajia. Kun normaalivuonna esim. yökkösten osalta paras esiintymisaika on 1.-10.8., olivat nyt lennossa jo esim. *Coscinia cribraria*, *Mesoligia literosa*, *Euxoa cursoria*, *Agrotis vestigialis* ja *Spalotis suecica*. Vielä tavoitettiin mm. *Acronicta cinerea*, *Chortodes elymi* ja *Idaea sylvestraria*, vaikka ne pääosin lentävätkin jo heinäkuun alussa. Valtakunnallisesti mielenkiintoinen laji on pieni koi, *Elatobia fuliginosella* (kts. lehden takakansi). Laji elää mm. kilpikaarnamäntien vioituskohdissa. Vanhalta paikalta Fatihiedan pohjoispäästä tavoitettiin toistakymmentä yksilöä. Maakunnalle uuden lajin, *Leucoptera malifoliellan*, koverteita löytyi käydessämme Papinpauhan hanhenpajuhietikolla. Lajista on kyllä tältä kesältä myös havainto Haapajärveltä, mutta aikaisempina vuosina sitä ei ole KP:stä löytenyt.

Havaintojen tallentamisesta

■ Toistaiseksi kaikkein kattavin ja monipuolisin olemassa oleva havaintotietokanta on luotu syksyn 2002 aikana Matti Virtalan toimesta www-tietokannaksi. Sinne voivat harrastajat vapaasti tallentaa havaintojaan tai hakea siellä olevia havaintoja. Tietokanta on hyvin monipuolinen. Toivottavasti mahdollisimman moni harrastaja uhraa tutustumiseen hieman aikaa.

Tämä sama havaintotietokanta, joka toimii Microsoft SQLServer 2000:n pohjalta, voidaan myös asentaa mahdolliseen SPS:n tulevaan tietokoneeseen, jolloin jokainen tähän tietokantaan syötetty tieto menee myös SPS:n koneelle. Haut ja lajitiedot ym. toiminnot ovat hyvin moni-

puolisia, ja jokainen voi hetkessä tilata järjestelmältä zip-tiedostona itse haluamiaan havaintoja lajien, paikkojen, vuosien, vuodenaikojen, tai vaikka sukujen mukaisesti. Tietokanta on suunniteltu yhtä lailla ottamaan vastaan mikroperhoshavainnot. Tutustukaa: <http://213.139.166.224:8080/insects/index>

Havaintotietokanta on yhtä hyvä kuin miksi harrastajat sen tekevät. Tässä on ylivoimaisesti tähän päivään saakka paras toimiva tietokanta, mitä on nähty. Jopa lajien runsauksia voi nähdä levinneisyyskartoista niin, että <10 havaintoa, 11-30 havaintoa, 31-70 havaintoa ja >70 havaintoa näkyvät kartassa eri tavoin. Tutustu.

Kimmo Keinänen

Perhosallergiaoireita puolella – lisätietoja tarvitaan!

■ Joulukuun puoliväliin mennessä noin 200 jäsentä eli viidennes oli palauttanut kyselylomakkeen. Heistä peräti puolella on ollut oireita perhosmateriaalin käsittelyn yhteydessä. Yleisimmin esiintyi nenäoireita (84 %:lla oireisista), keuhko- (43%) ja silmäoireita (40%). Onneksi vain joka seitsemännellä oireet olivat voimakkaita. Lähes joka kolmas oireileva oli muuttanut harrastustaan. Materiaalin käsittelyn yhteydessä suojaimia käytetään vain harvoin (noin 15%).

Tulokset ovat mielenkiintoisia ja antavat aiheita moniin pohdintoihin. Koska vastausprosentti on alhainen, voivat jakaumat kuitenkin olla vääristyneitä, sillä oireilevat vastannevat suuremmalla todennäköisyydellä kuin oireettomat. Jotta tulos olisi luotettava, pitäisi vastausprosentti saada yli viidenkymmenen. Siksi vetoamme voimakkaasti niihin jäseniin jotka eivät vielä ole vastanneet: TÄYTTÄKÄÄ JA LÄHETTÄKÄÄ PALAUTUSKUORESSA EDELLISEN BAPTRIAN VÄLISSÄ OLLUT PERHOSALLERGIAA KOSKEVA KYSELYLOMAKE. Vastata voi myös seuran nettisivujen kautta. Sekä oireettomien että oireisten vastaukset ovat yhtä tärkeitä luotettavan tuloksen saamiseksi. □

Perhosallergiatyöryhmä

Täristin syöttirysässä

Täristinsyöttirysä Lepsämän maastossa. Testitulokset ovat nähtävissä netissä (<http://www.kolumbus.fi/outi.amzil/kimmo>) kohdassa "Täristinsyöttirysä-vertailu" Kuva: Kimmo Keinänen.

■ Olin kaudeksi 2001 hankkinut elämäni ensimmäiset syöttirysät. Niitä kesäisin vierestä katsellessa mietiskelin, että nesteelle ilmestyy jopa yli kaksisataa yökköä ja mittaria kolmessa tunnissa, mutta ämpäriin menee vain 17. Haavintakierrokseni kulkivat syöttirysän vierestä, ja niinpä aloin koputtelemaan syöttirysän kattoa haavinvarrella aina sen ohittaessani. Tämä koputtelu nosti saaliin rysässä selvästi. Ajatus karkasi kesäyössä näkemään mekaanisen koputtimen, joka toimii jousella ja pamauttelee rysän kattoa vartin välein, kuten jalalla soitettavassa bassorummussa. Huvittuneena mielikuvasta jätin asian sikseen.

Harrastuspalstalla [sfnetharrastus.pershoset](http://sfnetharrastus.pershoset.fi) sitten kehittelemään ajatusta, ja Hannu Koskenvaara suunnitteli ja piirsi piirin, joka antaa virtaa suhteessa 512:4 eli neljä sekuntia vajaan yhdeksän minuutin välein. Internetissä on kuvat ja rakennusohjeet: <http://www.hut.fi/~hkoskenv/varistin.html>

Kesällä 2002 hupaisa mielikuva mekaanisesta rysää jyskyttävästä rumpupalikaasta oli muuttanut muotoaan. Se oli nyt piiri, joka jakoi rysän syöttiastian päälle kiinnitettyyn vibraattoriin virtaa.

Kymmenen erilaisen kiinnityskokeilun ja sijoittelun jälkeen huomasi, että paras

RYSÄN
POHJALTA

Palstan kokosi: Mauri Peltokangas

täristinä syntyy vibraattorista, kun se on väljän muoviputken sisällä, missä se saa vapaasti pomppia. Kaudella 2002 sitten kertyikin prototyyppejä prototyypin jälkeen, ja väliin suttu suden perään, kunnes virheitä, epäonnistumisia ja erilaisia vikoja oli ilmaantunut niin paljon, ettei paremmasta väliä. Ilmassa leijui jo luovutuksen maku, kunnes sitten sain viimeisen prototyypin toimimaan parikin viikkoa kerralla – ilman ikuisia ongelmia: piirit vaurioituivat kosteudesta, moottorin sähköpiikit vaurioittivat transistoria, täristimen napoihin muodostui homesientä, tuli oikosulku jne. jne. Nyt kotona on joka puolella sadoittain sähkökomponentteja sekä piirilevyjä, pienoistoraa, rautasahaa, juotoskolvia, hieromasauvoja, pattereita, latureita, muoviputkia, hitsipuuikkoja, kuminauhoja, "jeesus-

teippiä", parafiiniä, patterikoteloita, johtoja ym. ym. ym.

Yhden toimivan laitteen valmistus maksaa siinä 15 euroa, ja vie itseltäni ainakin kaksi tuntia aikaa. Voi olla, että menee tunnissa, jos tekee pienen sarjan ja jakaa työvaiheet eri momenteihin.

Laitteita on koeajettu parvekkeella ja jääkaapissa tammi-maaliskuussa 2002, ja yksikään vibraattori ei ole lakannut toimimasta testien aikana. Tehot laskevat vähän kylmällä säällä ja yöpakkasilla, mutta eivät merkittävästi.

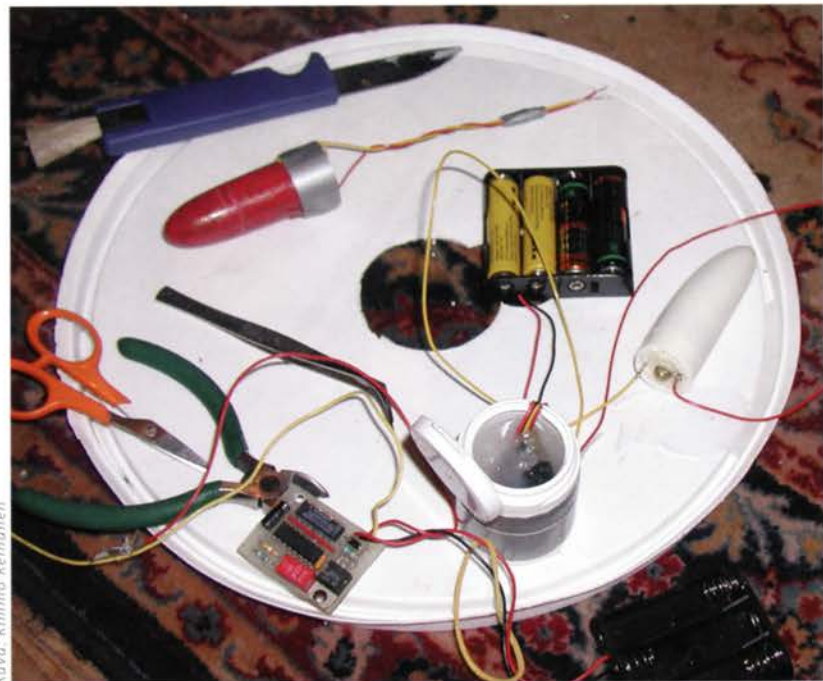
Mutta tämä oli paljon kovempi juttu toteuttaa kuin aluksi kuvittelin. Tähän on liittynyt paljon sellaista, mitä hupaisa mielikuvaani rysän raamiin paukuttelevasta rumpukepistä ei paljastanut. On pitänyt hieroa hämyisissä seksishopeissa kauppa vibraattoreista ja tingata "määrälennuksia", on pitänyt nöyrytyä ymmärtämään, ettei jokainen ideani ole suinkaan toimiva, ja on joutunut todistamaan sitä, miten mikään ei toimi, vaikka periaatteessa kaikki on (muka) oikein.

Testasin vibraattoria kahdessa täysin identtisessä syöttirysässä samalla viinillä, ja niin, että täristin vaihtoi paikkaa joka päi-

► vä rysien välillä. Ajanjakso oli 30.7.–25.8.2002, ja jakson aikana oli muutama ”huoltopäivä” paranteluja varten. Varsinainen vertailu kesti 22 vuorokautta. Rysien väli oli noin 40 m, ja ne sijaitsivat samalla etelään suuntautuvan kallion rinteellä. Alapuolella kasvaa haavikko. Koordinaatit 669:37, Nurmijärvi.

Täristimellä syöttirysään tuli 22 vrk:n aikana makroja 382 yksilöä ja 40 lajia. Mikroja, lähinnä *Scoparia*-sukua, tuli 138 exx. Ilman täristintä tuli 195 yksilöä, 25 lajia ja lähinnä *Scoparia*-suvun mikroja 63 exx. Testitulokset ovat nähtävissä kotisivuillani netissä (<http://www.kolumbus.fi/outi.amzil/kimmo>) kohdassa ”Täristinsyöttirysävertailu”. Päiväkirja päivittäisistä määristä (rysät koettu joka päivä) on kotosalla, mutta ei netissä. Netissä on lajikohtaiset listat ja määrät.

En vedä ainuttakaan johtopäätöstä itse näistä 22 vrk:n tuloksista. Mutta aion siirtää käyttämään täristintä niissä rysissä, jot-

Kuva: Kimmo Keinänen

Näistä kapineista rysän täristin syntyy...

ka eivät ole lähellä taloja tai naapureita. Tämä siksi, että kesäyössä täristin kuuluu ja voi häiritä, jos se on alle 100 metrin päässä jonkun talosta.

Ilman Hannu Koskenvaaran panosta piirin toteuttamiseksi tämä ajatus olisi jäänyt yhdeksi ajatukseksi satojen joukossa. Se oli se, miksi tästä kehittyi jotain. Mutta samalla

haluaisin sanoa, että jos arvostatte vapaa-aikaa, jos teillä vielä on perhe ja työpaikka, niin alkää antako tällaisille kesäyön mielikuville liiaksi tilaa. Tyrmätkää ne samantien, kun ne syntyvät. Vain oma kokemus...

Perhosterveisin,
Kimmo Keinänen

Havainnot kiitäjien vesilennosta

■ Keräsin nuoruudessani 70-luvulla veljeni ja serkkuni kanssa etupäässä Asko Pulkkinen perhoskirjan perhosia sukumme kesäpaikalla Nastolassa. Komeiden kiitäjien tarkkailu kesäyössä nousi jossain vaiheessa etusijalle pyydystämisen ohessa. Pulkkinen kirjan ja myös käytössämme olleen K. J. Vallen kiitäjä- ja kehrääjäkirjan kuvaukset johtivat meidät jossain vaiheessa havaitsemaan, että maittemme läpi virtaavaan puroon kaivetun tekolammen yllä lentäneet hitaammat ja lepakoita pienemmät otukset olivatkin todella kiitäjiä. Vesilentohavainnot teimme useita joka kesä vuosina 1973–75. Myös soudellessamme Oksjärvellä näimme muutamia kertoja kiitäjiä lentelemässä lähellä kaislikon reunaan. Lajista ei ole tietoa, koska emme yrittäneet niitä veden yltä pyydystää. Haapakiitäjiäkin tuli mainittuina kesinä valollemme useita, joten tyydyimme luottamaan kirjatietoon.

Mainitut nuoruuden kokemukset tulivat

”Lento on ollut aina siniaaltomaista kosketuslentoa...”

Kuvat: Juhana Sormunen

Tilanne, jota tuskin on aikaisemmin valokuvattu; lammen yllä sukkuiloiva poppelikiitäjä (*L. populi*) on juuri sipaissut takaruumiillaan veden kalvoa.

Juha Sormunen on tarkkaillut kiitäjien lentoa tämän puroon kaivetun lammen yllä kesäpaikallaan Nastolassa.

uudelleen mieleeni luettuani uuden kiitäjä- ja kehrääjäkirjan (Marttila ym. 1996) vesilentoa käsitelleen haapakiitäjäluvun. Ilmiön outous kirjoittajalle sai minut innostumaan aiheesta uudelleen. Etenkin käytäytymisen valokuvaamisesta muodostui minulle haave. Perhosharrastuksenikin oli 80-luvun hiljaiselon jälkeen muuttunut perhosseurannaksi ja -valokuvaamiseksi. Kesällä 1998 havaitsin kiitäjien vesilentoa lammellamme kolmena kesäkuun yönä 18.–27.6. Valokuvaus epäonnistui tuolloin. Syntyi vain dokumentteja vesirenkaita!

Näin myös yhden kiitäjän kiertävän laaguunimaista hiekkarantaa parin metrin päässä rannasta Helvetinjärven kansallispuistossa 2.7. Seuraavina kesinä tein havaintoja vain lammen yllä lentävistä lepakoista. Kiitäjien puute sai minut pohtimaan lepakoiden ruokavaliota. Hyvän ja vaatimamman valokuvauksen harjoittelukohteen ne kyllä tarjosivat. Lohtu sekin!

Vasta viime kesänä näin uudestaan kiitäjiä vesilennolla. Yöllä 20./21.6. onnistuin vihdoin kuvaamaan yhtä poppelikiitäjäksi (*Laothoe populi*) myöhemmin paljastunutta

... pitkiä matkoja rantaa tai kaislikkoa myötäillen."

Poppelikiitäjä lähestyy lammen pintaa... Kirjallisuudessa kiitäjien vesilento on yleensä yhdistetty haapakiitäjään (*Laothoe amurensis*).

kiitäjää hämärästä huolimatta (noin klo 00.05–00.15). 9.7. kutakuinkin samaan aikaan lentänyttä perhosta en ehtinyt kuvaamaan. Veljeni kertoi myös nähneensä mahdollisesti lehmuskiitäjän (*Mimas tiliae*) vesilennolla kajakin vieressä Siuntionjoella kesäkuun puolivälissä.

Tekemäni havainnot kiitäjien vesilentotavoista täydentävät jonkin verran Erkki Kanervon Laatokan rannoilta vuonna 1927 tekemän seikkaperäisen raportin kuvausta (Luonnonystävä 1928). Havaitsemani kiitäjät ovat käynnistäneet vesilennon Kanervon kuvaamalla tavalla joko ajoittain korkeammalta (jopa metrin korkeudelta) lähemmäksi veden pintaa pudottaen tai aloittaen keinuvan lennon lähellä veden pintaa sipaisten silloin tällöin veden kalvoa takaruumiinsa kärjellä palatakseen välillä korkeammalle. Järvillä tekemissäni havainnoissa lento on ollut aina siniaalto- maista kosketuslentoa pitkiä matkoja rantaa tai kaislikkoa myötäillen.

Useimmat havaintoni olen tehnyt kesäpaikkamme noin 10 x 30 m kokoisella tekolammella, joka on kaivettu ja padottu puroon. Tällöin olen nähnyt sekä edellä mainittua pudottautumista, että pienimuotoista kulmikasta matalaa lentoa toistuvien sipaisuitten takaruumiin kärjellä vedenkalvoon. Lammen pienimuotoisuus ja osittaisen täyttymisen runsastuttama kasvillisuus vaikuttanee tähän. Perhoset ovat lentäneet yhtäläillä hiljaa virtaavassa lammen uomaosassa sekä reunamilla kasviston aukoissa. Yksittäiset lentelyt ovat voineet kestää useita minuuttejakin. Tällaisesta vesilentokerrasta sain kohtalaisesti onnistuneita kuvia vedenkalvon sipaisemisen jälkeisestä hetkestä (105 mm obj. + salama).

Kummallakin tämän kesän havaintokerralla kiitäjä siirtyi myöhemmin avoimelle virtausalueelle. Perhonen katosi, kun koko kuvauksenkin ajan lammen pinnan yllä lentäneen lepakon lentorata lepakon paukkierroksella sivusi kiitäjää läheltä. Tämä tapahtui jo niin kaukana minusta, etten hämärän takia pystynyt näkemään, pelästykö kiitäjä vai nappasiko lepakko sen. Lepakko ei ainakaan tehnyt sille tyypillistä pyydystysnykäystä uhria kohden. Lepakon lento jatkui myös heti perään uudella lenkillä. Mahdollista kuitenkin on, että lepakoita on (kuten useasti muulloinkin) ollut ilmassa kaksi. Lepakoiden osuudesta häiriötekijänä tai saalistajana kiinnostaisi saada joskus asiantuntijan arvio. □

Juha Sormunen

Baptria 1/2003

- s. 4 Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuoden 2002 tulokset
KIMMO SAARINEN
- s. 16 Valtakunnallisen yöperhosseurannan tulokset 1999
REIMA LEINONEN, KARL-ERIK LUNDSTEN, GUY SÖDERMAN, LIISA TUOMINEN-ROTO
- s. 23 Hitukoi Elachista abiskoella Suomelle uutena
ERKKI M. LAASONEN & LEENA LAASONEN
- s. 26 Tarvikevälityksen kuulumisia
- s. 26 Tiedotuksia
- s. 29 Rysän pohjalta

BAPTRIAN VINKKI PIHKAKOROKOIN (*Elatobia fuliginosella*) ETSIMISEEN

Elatobia fuliginosella, koiras (14 mm)

Elatobia fuliginosella, naaras (16 mm)

Pohjanmaan perhoskerhon kesäretken yhteydessä (19.-20.7.2002) Lohtajalla tätä harrastajien harvoin kohtaamaa lajia havaittiin poikkeuksellisen runsaasti, noin 20 yksilöä kahden illan aikana.

Valtaosa yksilöistä lensi auringon laskun jälkeen aina keskiyöhön asti vaurioituneiden männyn runkojen (10-20 metriä korkeita) ympärillä.

Perhosten eniten suosima männynrunko

oli latvasta kuollut ja siinä oli pihkaa tihkuvia vauriokohtia koko rungon alueella.

Vastaavasti Marko Tyni havaitsi kesällä 2002 pihkakorokoita runsaasti Helsingin lehtikuusimetsiköissä.